

ARHITEKTURA

MESEČNA REVIJA ZA GRAĐEVINSKU, LIKOVNU I PRIMENJENU UMETNOST

MESEČNA REVIJA ZA STAVBNO, LIKOVNO IN UPORABNO UMETNOST

Mesečna revija za građevinsku, likovnu i primenjenu umetnost. - Pretplata godišnje Din 120.—, za inozemstvo Din 150.—, pojedini broj Din 15.—. - Uprava: Gajeva ulica 9. - Izdava Konzorcij »Arhitekture« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Odgovorni i tehnički urednik Jože Žigon. - Redakcioni odbor Beograd: dr. Ing. arch. J. Dubovy, Ing. arch. M. Zloković, Ing. arch. B. Kojlić, Ing. arch. B. Maksimović. Redakcioni odbor Zagreb: arch. M. Vidaković, arch. J. Pičman, Ing. arch. Zemljak. - Redakcioni odbor Ljubljana: Ing. arch. H. Hus, Ing. arch. J. Omahen, Ing. arch. G. Ogrin. - Grafički radovi Jugoslovanske tiskarne u Ljubljani (K. Čeč).

Mesečna revija za stavbno, likovno in uporabno umetnost. - Naročnina letno Din 120.—, za inozemstvo Din 150.—, posamezna številka Din 15.—. - Uprava: Gajeva ulica 9. Izdava konzorcij »Arhitekture« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Odgovorni in tehnični urednik Jože Žigon. - Redakcijski odbor Beograd: dr. Ing. arch. J. Dubovy, Ing. arch. M. Zloković, Ing. arch. B. Kojlić, Ing. arch. B. Maksimović. Redakcijski odbor Zagreb: arch. M. Vidaković, arch. J. Pičman, Ing. arch. Zemljak. - Redakcijski odbor Ljubljana: Ing. arch. H. Hus, Ing. arch. J. Omahen, Ing. arch. G. Ogrin. - Grafično delo Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani (K. Čeč).

Měsíční revue pro stavební, výtvarné a užité umění. - Předplatné celoročně Din 120.— do ciziny Din 150.—, jednotlivé číslo Din 15.—. - Administrace: Ljubljana, Gajeva ulice 9. - Vydává Konsorcium »Arhitektury« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Odpovědný redaktor Jos. Žigon. - Grafickou práci provádí Jugoslovanská tiskárna Ljubljana (K. Čeč).

Revue mensuelle de l'architecture et de l'art. - Prix de l'abonnement annuel Din 120.— pour l'étranger Din 150.—, le numéro Din 15.—. - Rédaction: Ljubljana, Gajeva ulica 9. - Publiée par l'association »Arhitektura« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Rédacteur responsable: Jože Žigon. - Travail graphique: Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana (K. Čeč).

Monatliche Zeitschrift für Baukunst, bildende und angewandte Kunst. - Bezugspreis jährlich Din 120.—, für das Ausland 150.—, Einzelnummer Din 15.—. - Administration: Ljubljana, Gajeva ulica 9. - Herausgegeben vom Konsortium »Arhitektura« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Verantwortlicher Redakteur: Jože Žigon. - Graphische Ausstattung: Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana (K. Čeč).

VSEBINA: Strlič: Švetska 233/240 Leko: Zgrada za ministarstvo socijalno politike 241 Ehrlich: Priv. agrarna banka 242/243 Fatur: Učinek in napredek 242 Kojlić: Hirurško-urološki paviljon drž. bolnice u Beogradu 244/245 Kregar: Vila opernega pevca g. E. Rumpfa 246 Kregar: Enodružinska vila — večstanovajska hiša 246/251 Fatur: Škica enodružinske hišice 247 Dobrović: Vila u Pragu 248/250 Glanz: Enodružinska hiša 251 Tomić: Zgrada dr. Kunstlera 252 Bayton: Osnovna škola u Sarajevu 253/254 Fatur: Škica 254 Mesar: Drogerija Kanc 255/257 Poljšak: Svetlobna reklama 255/257 Korika: Vrt, Stupica: Naš dom 258 Omahen-Serajnik: Zrcalo 259, Velika omara, Omara za perilo 260, Spalnica 261, Domaći mir 262 Gaber: Keramika 260 Remec: Nova rešitev vprašanja tople vode za stanovanja 263/264

PARKETE

hrastove i bukove

sa i bez polaganja uz konkurenčne cijene

Narodno d. d. Parketunion

Zagreb, Trg kralja Tomislava
Telefon br. 85-25

Beograd, Vilzonov trg 1
Telefon br. 28-029

Brzovjake: Parketunion, Zagreb-Beograd

STROJNO IN POHIŠTVENO MIZARSTVO

FRANC BERGANT

DRAVLJE ŠT. 108
p. Št. Vid nad Lj.

Precizna izvršitev stavbn. mizarstva
Moderno pohištvo po spec. načrtih

BETON, ŽELEZOBETONSKE VODNE
ZGRADBE, ARHITEKTURA TER VSAKO-
VRSTNE VISOKE ZGRADBE I. T. D.
SPREJEMANJE V STROKOVNO IZVRŠI-
TEV VSEH NAČRTOV STAVBNE STROKE
TEHNIČNA MNENJA — ZASTOPSTVO
STRANK V TEHNIČNIH ZADEVAH

GRADBENO PODJETJE
IN TEHNIČNA PISARNA

**MIROSLAV
ZUPAN** STAV-
BENIK
LJUBLJANA

Pošt. ček, račun št. 12.834. Tel. št. 2103

REMEC-Co. LJUBLJANA
TOVARNA UPOGNJENEGA POHIŠTVA ★ LESNA INDUSTRIJA
KERSNIKOVA 7 ★ TEL. 2266 ★ BRZOJAVI: INŽENJER REMEC

SPECIJALITETA:

*Kompletne najmodernejše opre-
me za drogerije, lekarne, zdrav-
niške čakalnice, hotele, restav-
racije, kavarne*

BOGATA IZBIRA

*najfinejšega upognjenega ter
masivnega sobnega in pisarni-
škega pohištva*

SPEC. UREJENI

*za stenske obloge v modernih
panelih v najfinejšem eksotičnem
in domačem furnirju: kavkaški
oreh, makassar, mahagoni, sla-
vonski hrast, s prešanimi deseni*

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

FRANJO KUNOVAR

KAMNOSEŠKO KIPARSKO PODJETJE **LJUBLJANA**
POKOPALIŠČE SV. KRIŽ - TELEFON ŠT. 2787

Specijalno podjetje za javne, grobniške in nagrobne spomenike, opremljene s kipi, reliefi itd. Izvršuje stavbna dela, oblogo fasad in notranjih prostorov ter patentirani umetni »ELITA« MARMOR v vseh barvah za notranjščine, je dekorativen in izboren material za oblaganje sten v javnih lokalih in privatnih hišah. »Elita« marmor je tudi priporočljiv za odlivanje kipov in reliefov

LASTNI NAČRTI
IN OSNUTKI
SODELOVANJE AKAD.
KIPARJA IN ARHITEKTA

Drogerija
Parfumerija
Foto

Kanc

Židovska ul. 1., Ljubljana

ORIGINAL

SCHLARAFFIA JEKLENI ŽIČNI VLOŽKI

zakonito zaščiteni, katere izdeluje

„SCHLARAFFIA“, LJUBLJANA, KOLODVORSKA UL. 18

(Last.: DRAGO PUC ml.)

JUGOSLAVIJA

Orig. SCHLARAFFIA jekleni žični vložki

so poznani kot najboljši na svetovnem trgu.

so delno nadomestilo surovin za polnjenje in fazoniranje vsega oblazinjenega pohištva.

so veselje strank, katerim postrežete ž njimi!

se izdelujejo iz najfinejše jeklene inozemske žice in sicer za:

MODROCE (enodelne, dvodelne in trodelne).

Dobro spanje je pol življenja.

COUCH (zofe, otomane, blazine, kocke, role).

Človek pridobi največ moči, če opoldne malo zaspi.

FOTELE (sedeže, naslonjala).

V vsako moderno opremljeno stanovanje spada oblazinjeno pohištvo s Schlaraffia jeklenimi žičnimi vložki.

AUTO (sedeže, naslonjala).

Voznik mora udobno sedeti, da štedi svoje moči.

JEKLENO POHIŠTVO (sedeži, naslonjala).

Vsako obliko, vsako veličino, vsako kombinacijo Vam mi lahko napravimo s Schlaraffia žičnimi vložki.

SCHLARAFFIA JEKLENI ŽIČNI VLOŽKI imajo te prednosti:

1. da obdrže trajno enako obliko blazin,
2. da imajo veliko prožnost in odpornost,
3. so praktični in
4. priljubljeni pri vseh, ki jih uporabljajo.

Prepričajte se o kvaliteti in kakovosti Schlaraffia žičnih vložkov. Pri naročilu Vas prosimo, da točno navedete: mero izdelanega predmeta, čemu naj izdelani predmet služi (sedež, blazina, naslonjala, podglavniki, modroci itd.) in kakšna bo podloga sedežnim blazinam, peresna ali trda (lesena).

Zahtevajte cenik!

Vsako tudi najmanjše Vaše naročilo bomo skrbno izdelali!

Dobrega je mnogo,
boljšega manje,
najbolje je lahko
samo
eno

za vse vedno in
povsod edinole

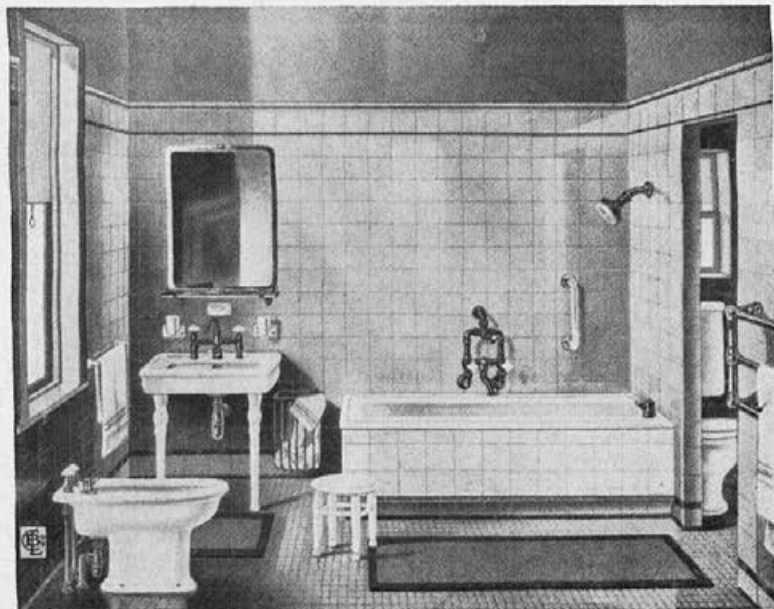
ORIGINAL SCHLARAFFIA JEKLENI ŽIČNI VLOŽKI

zakonito zaščiteni,

katere izdeluje

„SCHLARAFFIA“ (Last.: DRAGO PUC ML.)

LJUBLJANA, KOLODVORSKA ULICA 18 – Jugoslavija

JOŽE MIHELIČ IN DRUG

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 41

Vodovodne napeljave
Splošno kleparstvo
Ključavničarstvo

Telefon 27-77

Grb za palačo Dravske banovine

Vrhnja streha nebotečnika

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

... Naravno!
A mi se slu-
žimo kod
ličjenja pro-
čelja i unu-
tarnjih pro-
storija kao
u uvijek
samo

**KEIM - OVIM
MINERALNIM BOJAMA**

Jer one su nerazorive, one odolijevaju svakom ne-
vremenu, one su nepromjenjive na sunčanom svjetlu,
a dadu se stalno prati vodom. Iskušane kroz 50 go-
dina! Boja se s ljepkom kemijski spaja i tvori s pod-
logom jedinstveni kremen. **Kvalitativno najsavršeniji**
**nalič za crkve, škole, bolnice, kupališta, kuhinje, piv-
vare, mljekarne, tvorničke dvorane, nastambe i t. d.**

Jedina tvornica:
INDUSTRIEWERKE LOHWALD A.G., Lohwald b. Augsburg

Zastupstvo za Jugoslaviju:
ING. MILAN ROJAN, ZAGREB, PETRINJSKA ULICA 3
Telefon broj 41-03

DROGERIJA KANC

mizarsko delo izvršil

JOSIP BUKOVEC

STAVBNO MIZARSTVO

OPEKARSKA CESTA 51

Izvršuje tudi opreme trgovin v vseh izvedbah

**Krona Vašega stanovanja
je lepo ogledalo!**

ARHITEKTU, ki Vam dela osnutek za Vaše pohištvo
ali Vaš dom, veljajo naslednje besede:

BRUŠENA STEKLA v vseh vrstah, v poljubnih
oblikah in kakovosti za notranje in
zunanje arhitektonske efekte

MARMORNATO STEKLO za oblaganje sten v po-
slovalnicah, po kopalnicah, kuhinjah,
hodnikih, stopniščih in drugod

OGLEDALA, zbrušena po naročilu, kakor zahteva
umetniški čut arhitekta

Zahtevajte brezplačne in neobvezne ponudbe od
TVORNIC OGLEDAL IN BRUŠENEGA STEKLA

KRISTAL D.D.

MARIBOR Koroška št. 52 Tel. 21-32	LJUBLJANA Medvodova 58 Tel. 30-75	SPLIT Zrlnjska 6 Tel. 368
--	--	--

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

Ing, arch. Zdenko Strižić, Stockholm:

SVERIGE (ŠVEDSKA)

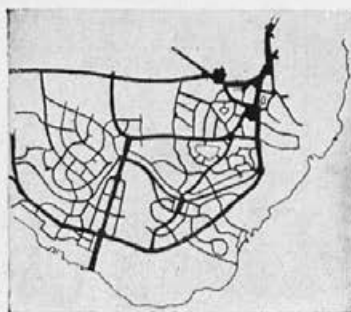
Općeniti prikaz razvitka arhitekture.

Po površini nešto manja od Njemačke ili Francuske, broji samo 5,6 milijuna stanovnika, dakle nešto manje od Belgije. Svejedno, Švedska je najnapučenija zemlja između zemalja iste geogr. širine. Duljina zemlje iznosi 1600 kilometara, pak je stoga i klima vrlo različita. Najsjevernija tačka imade središnju godišnju toplotu ispod ništice, dočim južna obala imade nešto iznad 7° C. — Kratko ljeto nadoknađuju dugi ljetni dani. U najsjevernijem dijelu zemlje sije sunce ljeti 53 dana neprekidno, u Stockholmu traje ljetna noć 3 i pol sata. Klima je s tih razloga s obzirom na geografsku širinu nerazmjerno blaga.

Stockholm, kulturni centar zemlje, odražuje razne struje prošlih doba. Još prošlog decenija postojala je želja stvoriti vlastiti »nordiski stil«, no kulturelno ovisni od kontinenta, ogledali su se zgodimice sve do Venecije.

Gradska vijećnica (Stadshuset) produkt je ove dobe traženja vlastitog stila i emancipacije, no toliko je nordiska koliko i venecijanska. —

Jedino drvene kuće imadu skandinavski karakter. U okolici gradova leže brojne nasobine sa kućama za jednu obitelj, izgrađene u drvetu.

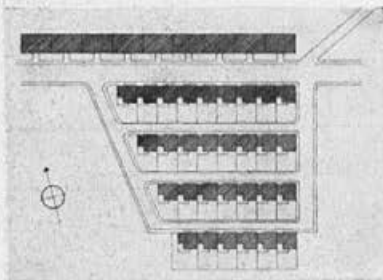

Ovakove naseobine osnivao je grad Stockholm do danas, no unatoč rastrganosti i nemira odražuju naselja visoki stupanj civilizacije i kulture.

Kuće su tipizirane, ali obradbom terena i bašća, posjeduje svaka kuća svoju posebnu notu.

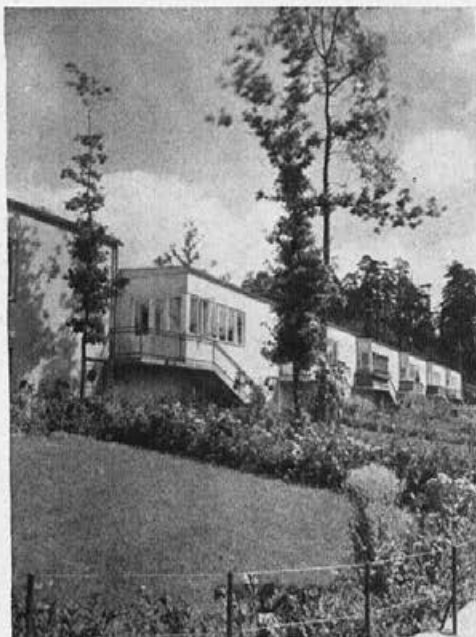
Radničko naselje Hästholmen
Arch. Eskil Sundahl i Olof Thunström

Iz privatne inicijative, proizašle su bolje naseobine. Već po situaciji se naslućuje kako se u ovoj naseobini živi, no zbilja iznenađuje.

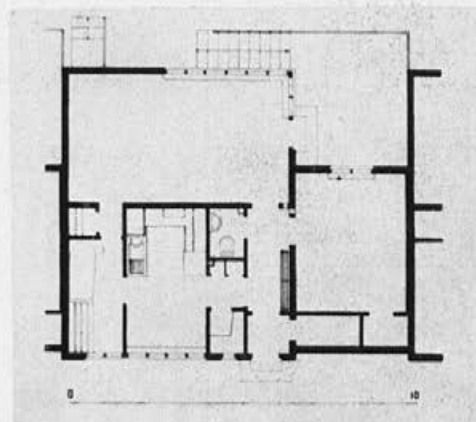

U neposrednoj blizini industrijskih prostorija, u kojima stanovnici ove naseobine rade, nema se utisak da osim sunca, zraka i zelenja postoje i tvornički dimnjaci.

Svaka obitelj imade svoju malu bašču i terasu, na kojoj se čuti nesmetana. Svaki je u svojoj kući, akoprem su kuće spojene u blok. Sve prednosti ovog načina građenja: gospodarske, higijenske, estetske i psihološke ne mogu ostati nezapažene. Slijedeće će godine grad Stockholm sam graditi ovakova naselja!

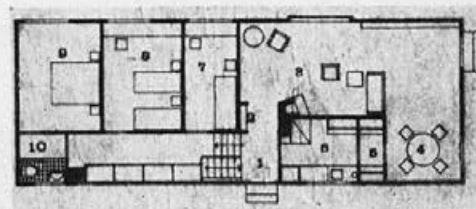
Osobito za nas interesantno je konstatirati kakav se komfort švedskom radniku pruža. — Uz ulaz leži prostor za kotače, garderoba sa toaletom. Iz ulaznog prostora pristupačna je na desno manja soba, koja se može od stana odijeliti. Na lijevo sprema sa ugrađenim ormarima, izba i kuhinja. Kuhinja je posvema opremljena, tako da radnička obitelj donosi u stan jedino posuđe. Kuhinjom i velikom sobom spojena je kupaona, koja ujedno služi kao praona za rublje. Iz velike je sobe pristupačna terasa i baščica.

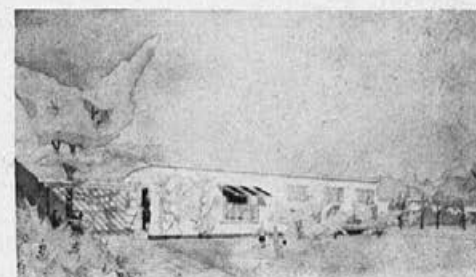
Arch. Sven Markelius
Naselje Saltsjöbaden

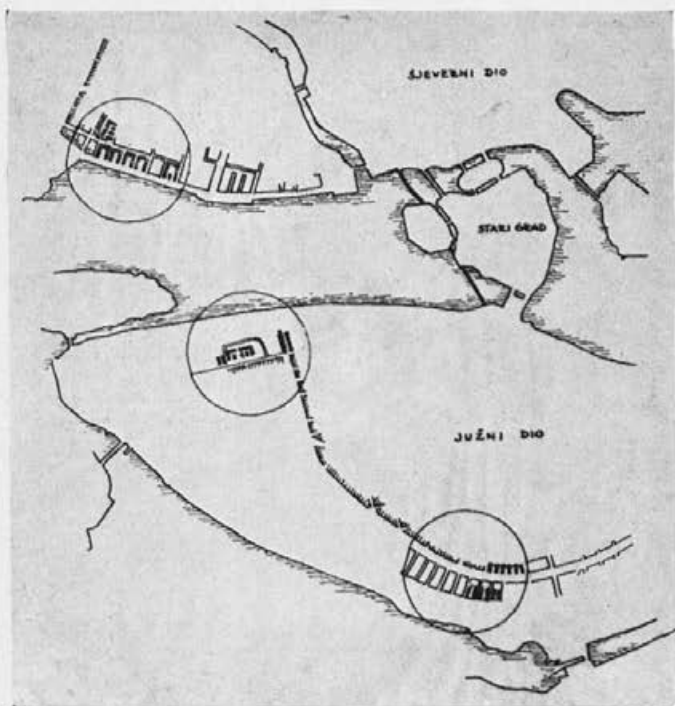
Za intelektualne radnike projektira se prva, na ekonomskoj bazi osnovana naseobina.

Jedan tip ovog naselja, kuća za veću obitelj. — Velika stambena soba sa odjelom za blagovanje, spremom i kuhinjom tvori zaseban dio kuće. Spavaće su sobe za sebe odijeljene.

Vanjština jednog sličnog tipa pokazuje, da čedna terasa i markiza u živoj boji dostaju da nadomjeste sav dosele uobičajeni luksus.

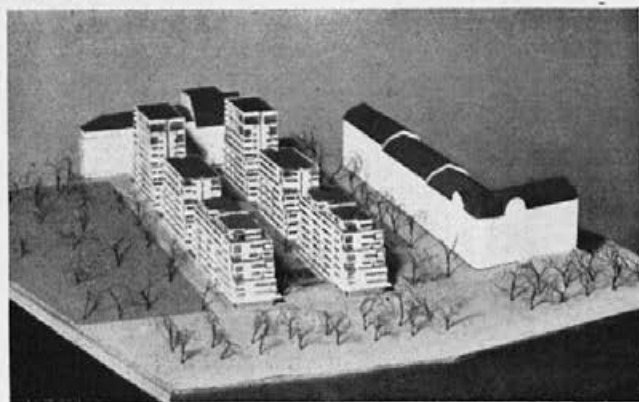

Na rubovima gratske jezgre napušta se izradnja rubova parcela. Zgrade su sa svih strana osunčane i prozračene. Grad dobiva nov karakter; zelenilo se prostire između kuća čitavim gradom.

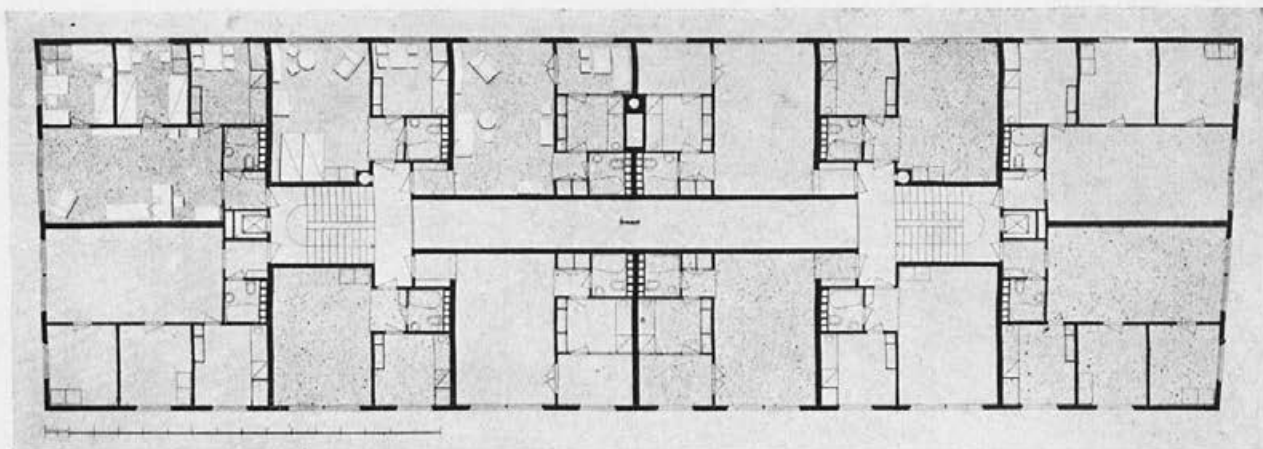

Normäklarstrand, jedan je dio grada ovako izgrađen. Da bi se iskoristilo skupocjeno zemljište, dižu se stambene zgrade u visinu. Stanovima se otvara pogled na jezero Mählaren.

Prof. Asplund
Stambene zgrade
Normäklarstrand
Stockholm

U želji za što boljim osunčanjem napušten je ovdje kontinuirani blok. Prostor, koji je prekidanjem izgubljen, nadoknađen je u visini.

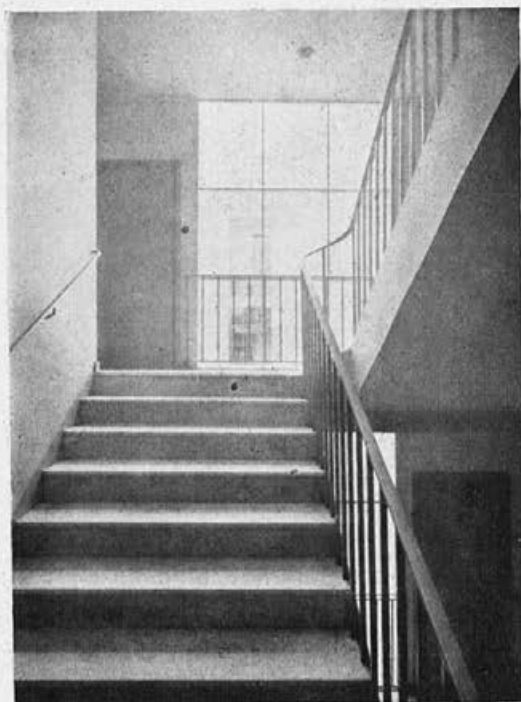
Spekulacija sa zemljištem onemogućuje plitke i prozračive blokove. S tog razloga su stambeni blokovi napadno duboki. No unatoč toga sve su prostorije dobro osvijetljene. Ispred kuhinje nalazi se staklom odijeljeni mali prostor, koji služi kao blagovaona. Kupaone i zahodi uopće nemaju prozora, no ove su prostorije najbolje zračene. Naravnom ventilacijom nije moguće postići višekratnu promjenu zraka u satu. Svaka nova zgrada posjeduje mehaničku ventilaciju. Da bi u najvišem spratu djelovao visoki stub uzduha, leži ventilator u podrumu.

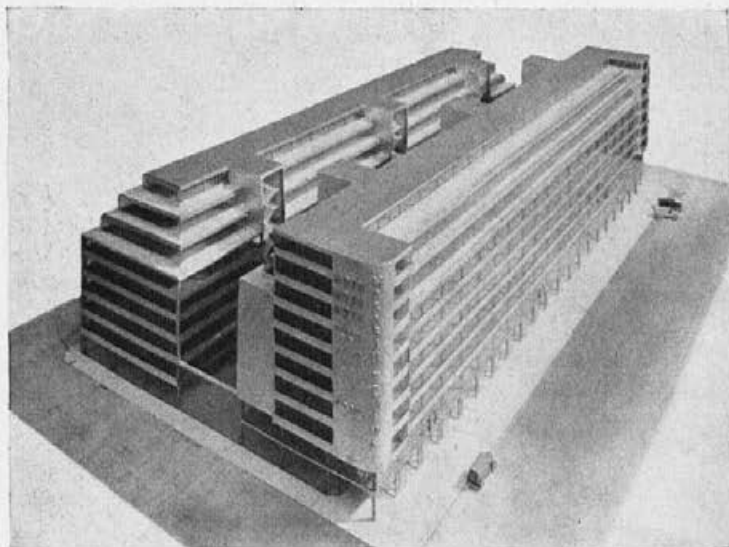
U sredini bloka nalazi se svetlonik, no jedino se stubišta prama ovome otvaraju.

Nils
Einar Eriksson
Stambena zgrada
Stockholm

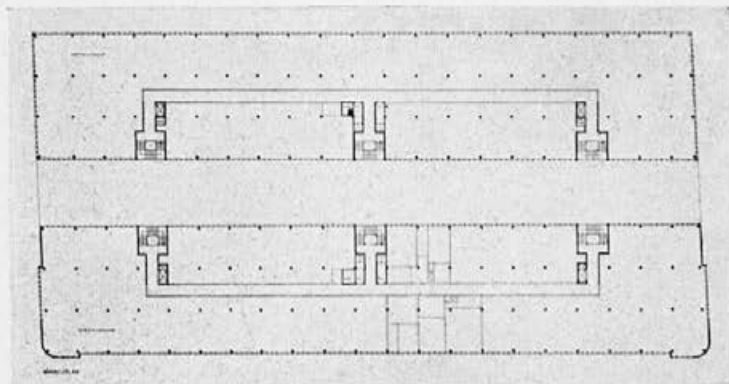
Ovakovo rješenje svetlonika sigurno zadovoljava. Svjetlo dostaje za osvjetljenje stubišta, a glatki zidovi svetlonika djeluju mirno.

Arch. Sven Markelius
Poslovna zgrada

U središtu grada nestaju po malo stambene zgrade, na njihovo se mjesto grade poslovne zgrade.

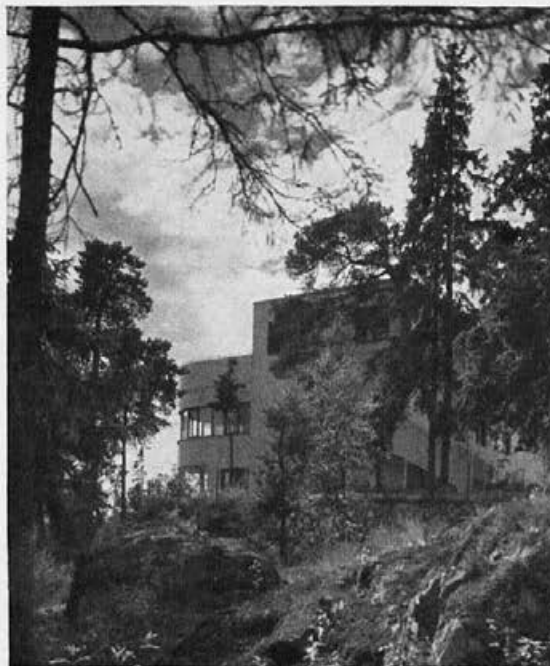

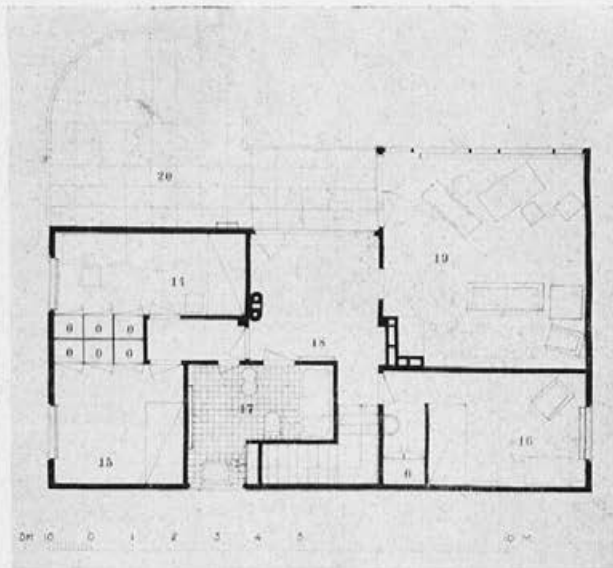
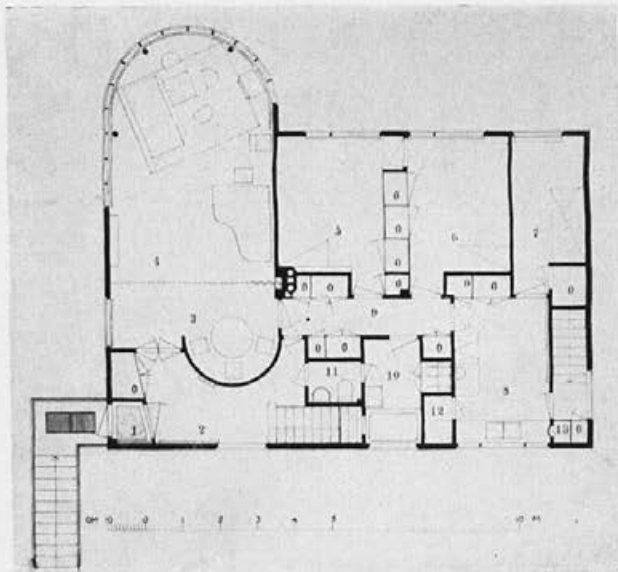
Unatoč dubine parcele, rješana je zgrada bez svetlilonika. Prostor, koji je izgubljen time, što čeone strane nisu izgrađene, višekratno je nadoknađen visinom.

Arch. Sven Markelius
Vila Nockeby

Oko 30% stanovništva živi u privatnim kućama, no najviše 1% građen je od arhitekta. Graditelji grade čitave nizove tipiziranih vila za spekulaciju, koje zadovoljavaju potražnju. Narodu manjka shvaćanje za osobnost.

Ovo je dakle jedan rjedak primjer prilagodljivanja terenu i iskorišćavanja okoline.

Arch. Sven Markelius
Vila Nockeby

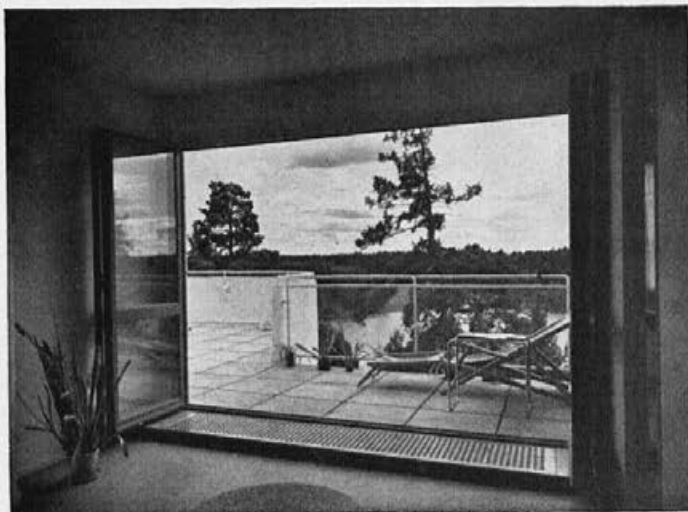
U krasnoj okolici, iznad jezera Mählaren, okrenute su stambene prostorije prema jugu. O reprezentaciji spram ulice ne vodi arhitekt računa. Ovamo su orientirane nuzgredne prostorije. U prvom se spratu nalazi terasa za sunčanje, spojena sa prostorom za gimnastiku. Ovaj je prostor u vezi sa spavaćim sobama.

U strmom i šumovitom terenu nema bašča osobite vrednosti, baš zato je terasa nenadoknativa.

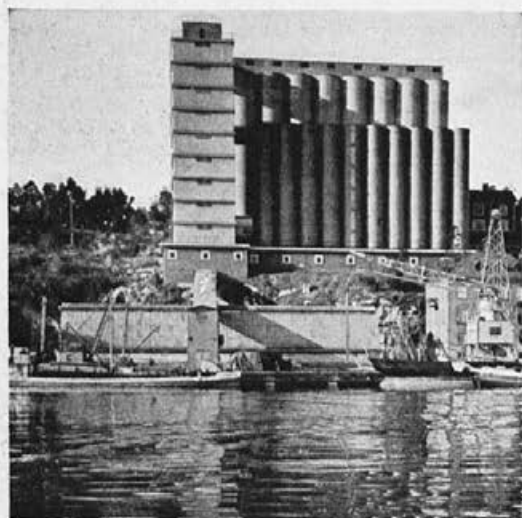
U neposrednoj blizini nalaze se tipizirane kuće sličnog položaja sa balkonom prema ulici!

Ovdje postaje jasno, da je zvanje arhitekta potrebno za usrećavanje čovječanstva.

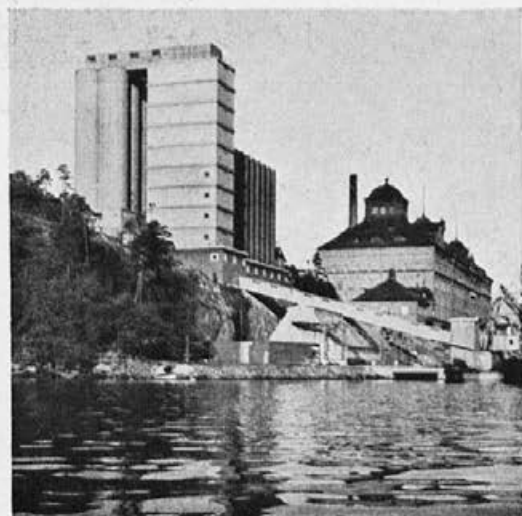
Svaka je pojedinost ovdje dobro promišljena. Ograda terase je prema potrebi razno obrađena. Terasa za sunčanje se od inog dijela razlikuje. Iz svake se prostorije vidi najviše mogući izrezak krajobraza.

Arch. Eskil Sundahl
i A. von Schmalensee
Tvornica
električkih sijalica
Hammarbyleden

Najbolje industrijske zgrade proizlaze iz ateliera najvećeg konsumnog poduzeća »Kooperativa«. Pod vodstvom arch. Eskil Sundahla rade 10 arhitekta, svaki sa svojim saradnicima. Svi zajedno tvore kolektiv. — Tvornica sijalica podijeljena je na tri dijela, koji se u vanjštini jasno raspoznaju. Surovine su smještene u prvom dijelu, dalje slijedi dio za preradu i treći dio za gotove sijalice i pokuse. Prostor za ispitivanje sijalica smješten je na krovu, da bi podjedno služio u reklamne svrhe. —

Arch. Eskil Sundahl
i Olof Thunström
Silos
Hästholmen

Žitni silos građen je u dve etape. Toranj sa niskim redom cijevi građen je u prvom otkjenu, dok je drugi veći red cijevi naknadno nadograđen. Unatoč toga građa djeluje posvema organski.

Ing. arch. Dimitrije M. Leko, Beograd:

ZGRADA ZA MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE I NARODNOG ZDRAVLJA U BEOGRADU

Od kako je obrazovano, Ministarstvo Socijalne Politike i Narodnog Zdravlja smešteno je sa svojim kancelarijama u privatnoj zgradi. Pored prilično velike sume koja se plaća za zakup, ova privatna zgrada sa svojim rasporedom prostorija namenjenim za drugu svrhu, ne odgovara, ni u komunikativnom pogledu ni u pogledu reprezentacije, osnovnim zahtevima jednog državnog nadležstva.

Iz tih razloga odlučeno je, da se podigne nova zgrada za Ministarstvo, čije zidanje treba da otpočne ove godine, po priloženim crtežima.

Zgrada je slobodna sa sviju strana, čime je omogućeno zatvoreno rešenje sa jednim traktom na sve četiri strane, u kome su glavne prostorije — kancelarije. Ovaj trakt je odvojen hodnikom od srednjeg, manjeg dela zgrade, koji je grupisan oko dva unutrašnja dvorišta i obuhvata sve pomoćne prostorije: Glavno i sporedna stepeništa sa liftovima, stan portira, klozete, sobe za posluhu i čekaonice.

Ovaj sistem sproveden je kroz sve spratove, te je postignut kontinuitet kancelarijskih prostora, i to u III. i II. spratu potpun, u I. spratu prekinut ličnim garderobama Ministra i njegovog Pomoćnika, i u prizemlju ulazima.

Zgrada zauzima površinu od oko 1450 m² i ima suteran, prizemlje i tri sprata.

U suterenu su svi pomoćni prostori: stara arhiva, magazini, tuševi za činovnike, instalacija centralnog grejanja i prostori za stanovanje 20 neoženjenih služitelja, koji, pored administrativne službe, imaju da održavaju celu zgradu u redu.

Prizemlje obuhvata glavni ulaz sa vestibulom, dva sporedna ulaza za Ministra i činovnike, stan portira i kancelarijske prostorije koje imaju najviše posla sa publikom.

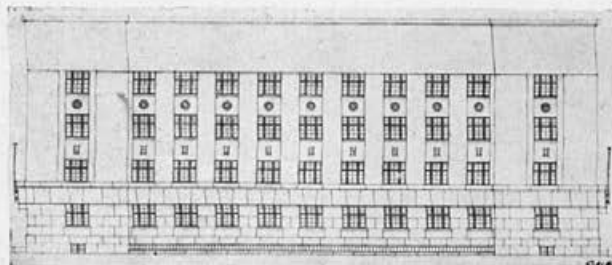
U I. spratu prostori za kabinet Ministra i njegovog Pomoćnika, personalni i administrativni osek opšteg odeljenja.

U II. i III. spratu kancelarije ostalih odeljenja Ministarstva.

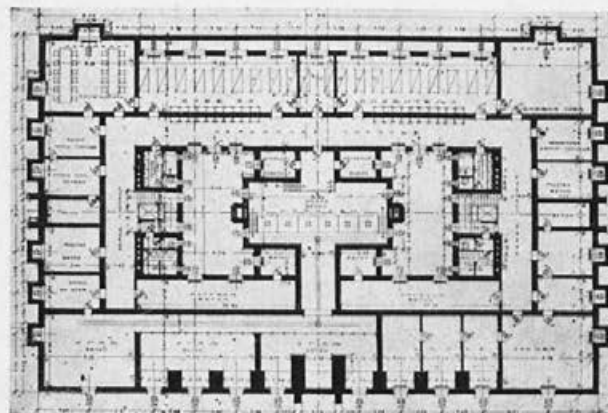
Izvođenje zgrade predviđeno je od nabijenog betona i opeke u krečnom, produžnom i cementnom malteru, sa svima konstruktivnim stubovima i svima međuspratnim konstrukcijama u armiranom betonu. Stepeni i pod u vestibulu obloženi prirodnim kamenom. Podovi: u kancelarijama parket i ksilolit, u hodnicama i klozetima keramične pločice. U srednjim konstruktivnim zidovima u I., II. i III. spratu ostavljaju se niše za plakare za odela, akta i kancelarijski materijal, kako bi se što je moguće više smanjila upotreba pokretnih polica i ormara. Zgrada je pokrivena galvaniziranim limom.

Spoljna obrada obložena kamenom do prozorskog banka I. sprata, ostalo u tera-novi.

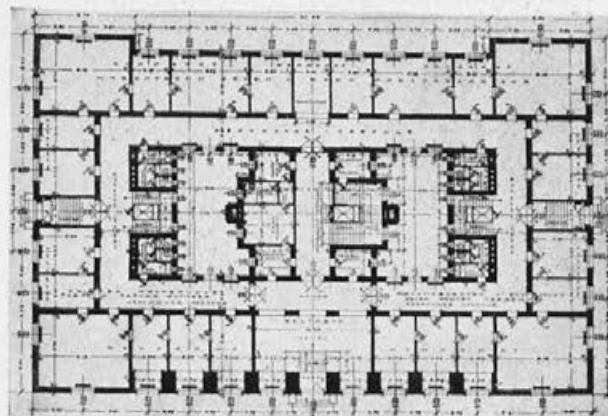
Spoljno rešenje zgrade u prostim linijama bez rizalita u glavnoj i bočnim fasadama. Zadnja fasada ima dva rizalita sa strane koji zatvaraju svetlosni šaht za suterenske prostore za stanovanje služitelja.

Izgled prema državnoj bolnici

Osnova suterena

Osnova prizemlja

Ing. arch. Dragutin Fatur, Ljubljana:

UČINEK IN NAPREDEK

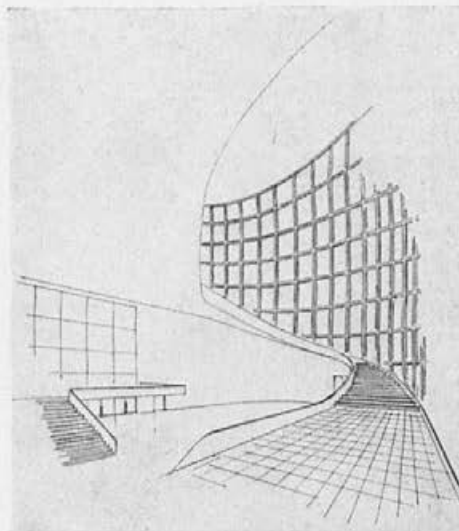
Razporedba prostorov v stavbi ter njih oprema z mobilijami in dodatki še ne tvori sodobnikovega stanovanja. Celotno stanovanje mora biti samostojno telo z vso funkcionalno notranjo silo in vsemi komponentami estetike, higijene in udobnosti, ki izžarevajo neovirano učinek spoznanja na posestnika. V splošnem je činjenica vsega estetičnega podajanja vedno enostavna predstava stvaritelja vseh po praktični uporabi zadanih elementov in njih enovito in jasno oblikovanje v odgovarjajočem gradivu.

S tega vidika ni več razlike v oblikovanju celote ali detajla. Vrata in okno, stena, tla in strop ter ves nameščaj tvorijo v svoji naravni, oblikovani snovi elemente, katerih skupnost nam poda enoten vtis prostora, stanovanja, stavbe.

Vprašanje samožitnega oblikovanja detajla je neobistveno, kakor je neobistvena za celotno stavbo uporaba kakršnekoli strehe. Pogrešek je le v tem, da se kak detajl splošno razširi in nelogično uporablja. Trezen poudarek — ugodna rešitev naloge — najhitrejša pot k zelenemu cilju.

Tudi v arhitekturi govorimo brez zadržkov, akademsko korektno — izgovarjamo to, kar je. Ne mislim spremeniti sodobnika, ki v copatah in brez suknjiča taca po svojem stanovanju in si zadovoljno ogleduje založene shrambe. Temu ni rešitve, čeravno obstoja največja disonanca v povsem sodobni stavbi. Preustroj samega sebe si mora pač vsakdo oskrbeti sam. Oni pa, ki ne »tacajo«, si žele stanovanje, plavajoče v luči in zraku, odgovarjajoče vsem sodobnim higijensko-estetičnim potrebam in končno se slabiči ravna in prilagodevajo onim, ki imajo nezlomljivo trdno voljo in ki jasno vidijo končni cilj, katerega skušajo doseči s smotrnim delom.

Volja h gradnji, polni življenja, je prav za prav tradicija gradnje. Kar občudujemo na stavbah preteklih dob, je vedno napredek hotenja v dobi nastanka dobrine, korak v občutje nove lepote, ki je bila vedno iskana in otipana v temi in končno tudi najdena. Občutja lepote ni našla široka masa stvariteljskih sodobnikov, temveč šele kasnejši rodovi, ki so uvideli notranjo logiko nove lepote ter so jo občudovali.

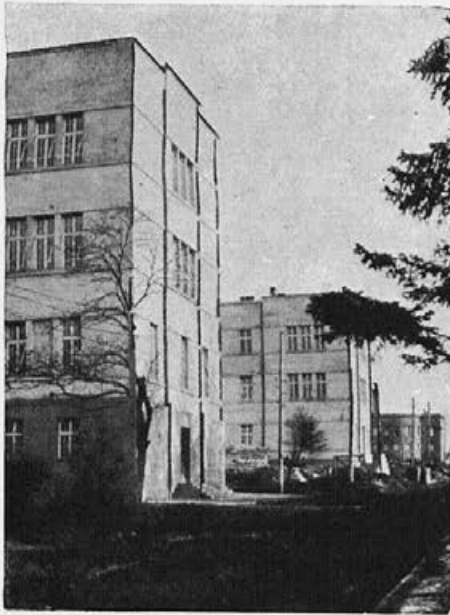

Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich
Privilegovana agrarna banka Stubište

Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich

Privilegovana agrarna banka — Perspektiva

Pogled na krila zgrade

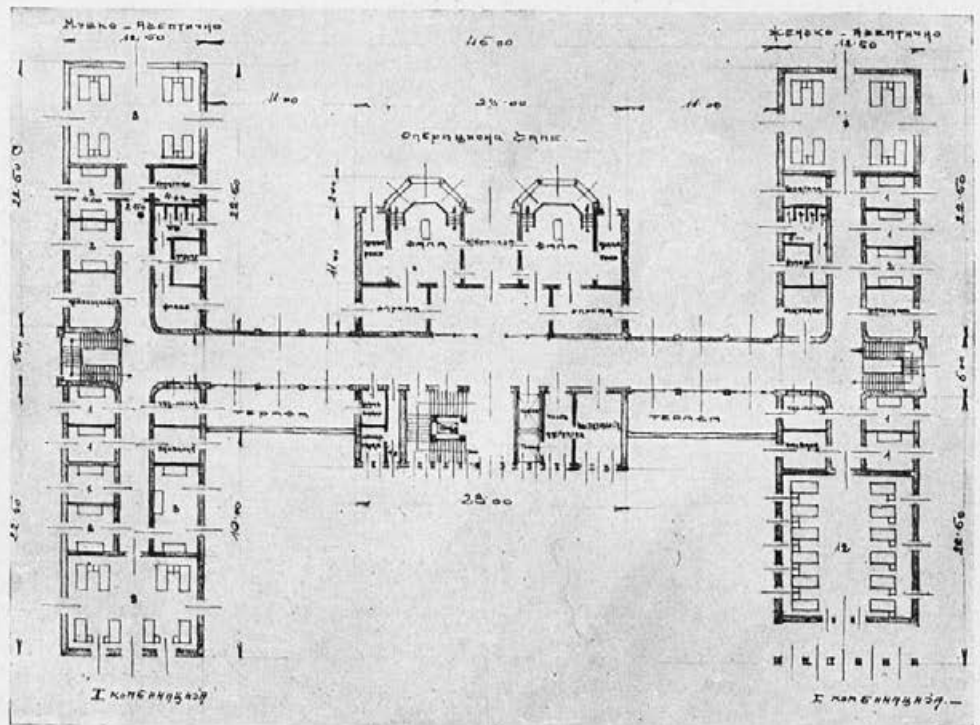
Ing. arch. Kojić Branislav, Beograd:

HIRURŠKO-UROLOŠKI PAVILJON DRŽAVNE BOLNICE U BEOGRADU

Zgrada je podignuta 1927—1929 godine u kompleksu Opšte državne bolnice u Beogradu. Interes ove zgrade leži u tome što je to prvi značajniji arhitektonski objekat projektovan u duhu savremene arhitekture u Ministarstvu gradjevina.

Glavna originalnost kompozicije sastoji se iz oblika osnove u vidu slova dvostruko T. Na taj način je zgrada podeljena u tri dela.

Srednji deo sadrži opšti deo raznih servisa poglavito za lečenje i to: u prizemlju rentgen i cistoskopiju sa nuzprostorijama, u I. spratu kancelarije za šefa, lekare i biblioteku, u II. spratu dve operacione sale sa sobama za spremu bolesnika, sa prostorijama za pranje ruku, sobom za sterilizaciju, garderobom itd. U krilnim traktovima su sobe za bolesnike i to u jednom za muške i u drugom za

Ing. arch. Branislav Kojić, Beograd

Osnova II. kata

ženske. Budući da je lečenje ambulantnih bolesnika dosta razvijeno, ovome servisu je rezervirano prizemlje jednog krilnog trakta.

Ovakva osnovna dispozicija izabrana je, da bi se postigla bolja podvojenost bolesnika i odgovarajuće posluge od srednjeg trakta namenjenog specijalno lečenju.

Bolesničke sobe su podeljene u skupne od po 12 postelja i zasebne od 1 do 2 postelje. Svaki sprat u krilnim traktovima ima specijalne prostore za previjalšta, čaj-kujne liftovima vezane za suteran, za klozete. Sobe za bolničare ne nalaze se u spratovima za bolesnike.

Bolesnički traktovi spojeni su sa prednjim delom hodnicima ispred kojih su verande za sunčanje. Radi uštede a osobito radi skraćivanja komunikacija i efikasnijeg nadzora, bolesnički traktovi su dvostruki. Osvetljenje sprednjeg hodnika postignuto je kroz prozore iznad vrata. Prozori na bolesničkim sobama nisu suviše veliki. Ovo je bilo diktovano položajem terena koji je jako eksponiran specifičnim beogradskim zimskim vetrovima, što bi još poskupilo i instalacije grejanja i loženje. S obzirom na prirodu bolesti koje se leče u paviljonu, kao i relativno kratko boravljenje bolesnika na lečenju, dozvoljena je bila ovakva solucija.

Gradnja je izvršena u cigli i armiranom betonu. Patosi su od parketa, teraca i keramičkih pločica. Zidovi su obrađeni posnom bojom, masnom bojom i keramičkim pločicama. Nikakve specijalne konstrukcije niti materijali nisu upotrebljavani, — osim u operacionim salama.

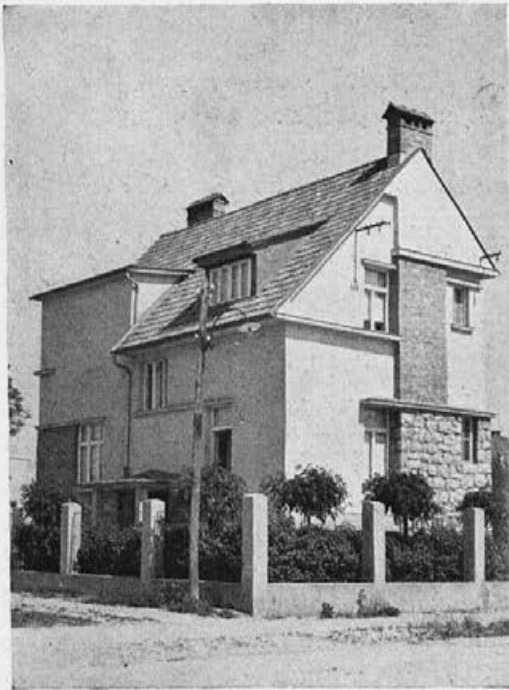
U praktičnom životu zgrada potpuno odgovara svome zadatku i više inostranih lekara koji su posetili razne servise paviljona, povoljno su se izražavali o samoj zgradi.

Ukupna cena zgrade sa instalacijama, sa namještajem i sa mnogobrojnim uređajima za lečenje stajala je 12,000.000 Din.

Normalno zgrada raspolaže sa 120 postelja.

Glavni izgled

Ing. arch. Rado Kregar
Vila opernega pevca g. E. Rumpla
Pogled

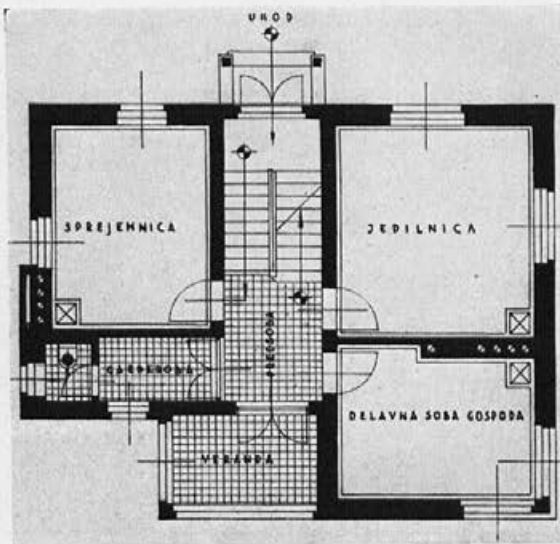
ENODRUŽINSKA VILA VEČSTANOVANJSKA HIŠA

Enega izmed najbolj aktualnih problemov sodobnega stavbarstva je tvorila rešitev najboljše zasnove malega stanovanja (stanovanja za srednje sloje), in to v obliki eno- ali večdružinske vile ter večstanovanjske hišne skupine strnjene sistema. Skoro v vseh evropskih državah so se bavili z rešitvijo tega problema prvi arhitekti. Na stotine, tisoče rešitev je bilo zbranih na tozadevnih svetovnih razstavah. Izkristalizirali so se tipi, ki povsem odgovarjajo različnemu številu družinskih članov, njihovem službenemu položaju, poklicu in se z ozirom na njihove zahteve diferencirajo po številu in obsežnosti stanovanjskih prostorov, njihovi opremlitvi i. t. d. Navedeni tipi se z lahkoto prilagodijo najrazličnejšim socialnim, gospodarskim, estetskim in higijenskim prilikam ter krajevnim razmeram raznih pokrajin, dežel in držav.

Dosedanja gradbena praksa, izvajana po gradbeni politiki poedinca, upoštevajoč in ustrezajoč v zasnovi in izvedbi individualnim željam in zahtevam posameznika (predvsem gradbenega gospodarja), je nepraktična, neekonomična, neracionalna in pri današnjih težkih gospodarskih prilikah ne zasluži podpore in protekcije od države, oblasti ali občine.

Racionalna izraba delovnih sil, posebno fizičnih, je odvisna od racionalne izrabe poedinca in je mogoča le tedaj, če so dani poedinemu delavcu res vsi življenjski pogoji

Ing. arch. Rado
Kregar
Vila opernega
pevca
g. E. Rumpla

Talni načrt

Detajl

tako v obleki, hrani, individualnem razvoju in stanovanju.

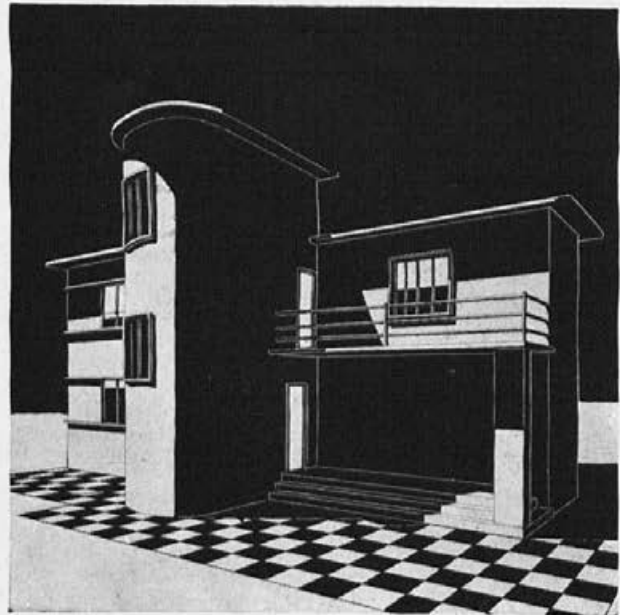
Za doseg tega cilja pa je potrebna izvedba gradbenega programa v največjem obsegu, kolektivnemu delu najširših plasti delovnega ljudstva, s sodelovanjem državnih in javnih oblasti, in to pod enotnim strokovnim vodstvom ter po enotnem programu.

Racionalizaciji dela, racionalizaciji življenjskih potrebščin mora slediti racionalizacija stanovanj.

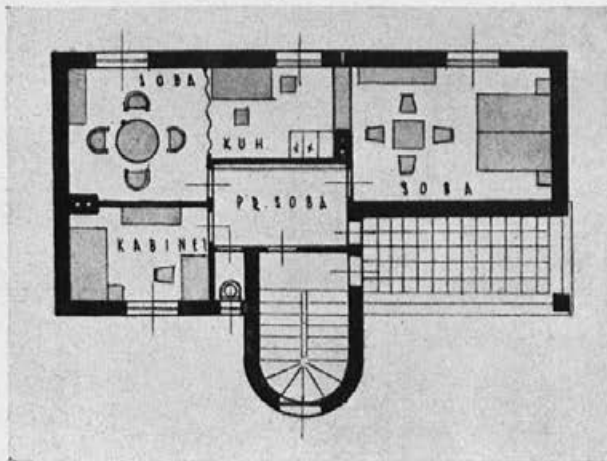
Da pa se doseže čim večji efekt pri danih finančnih sredstvih, je iz ekonomskega in gradbenotehničnega vidika nujno potrebna modernizacija predpisov gradbenega zakona ter upoštevanje vseh modernih pridobitev in izkustev gradbene in gradbenotehnične stroke.

Sestaviti se mora pred pričetkom dela točna kalkulacija tako izdatkov kakor dohodkov, in to na povsem realni bazi. Špekulacija s hitro amortizacijo, visokimi obrestmi v gradbo investiranega kapitala na bazi visokih najemnin, eventualne devalorizacije dinarja i. t. d. je nerealna, nevarna in more imeti za gospodarja katastrofalne posledice.

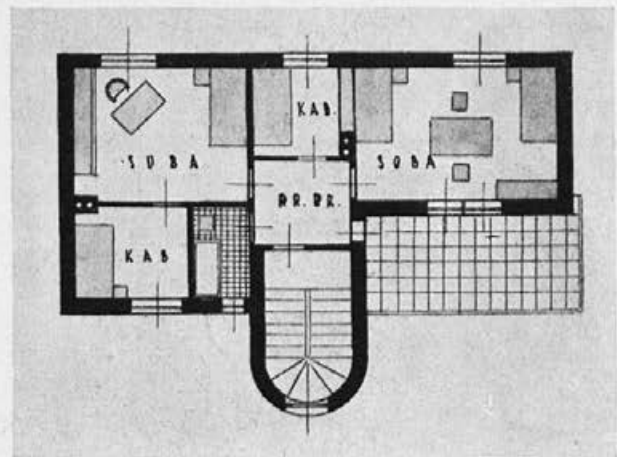
Kot baza za proračunsko kalkulacijo (za kalkulacijo gradbene vsote) se računa pri današnjih cenah od 800 Din do 1000 Din na 1 m² zazidane ploskve ene etaže. Za podstrešje in klet se računa le polovica, torej od 400 Din do 500 Din. Kjer pa so tudi kletni in podstrešni prostori izrabljeni v stanovanjske svrhe, se računata za 1 m² dve tretjini od prve navedene vsote.

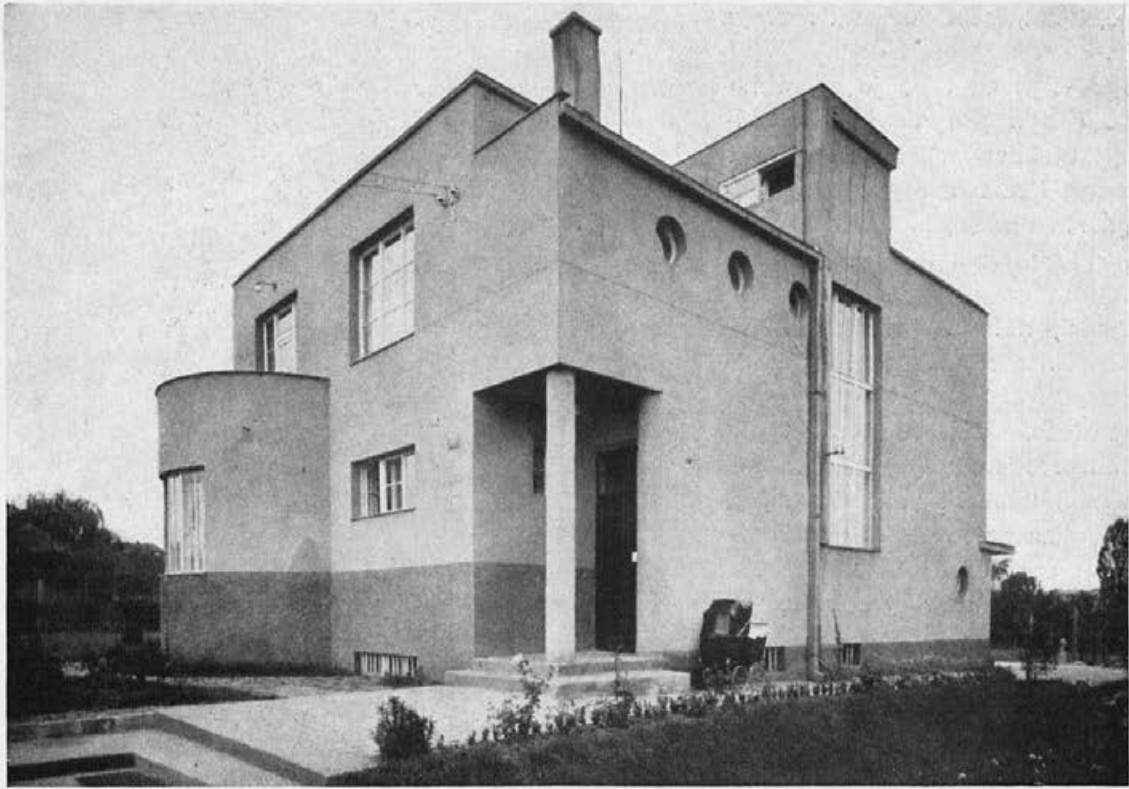
Ing. arch. Dragutin Fatur, Ljubljana Risar D. Valenčič
Skica enodružinske hišice Perspektiva

Pritličje

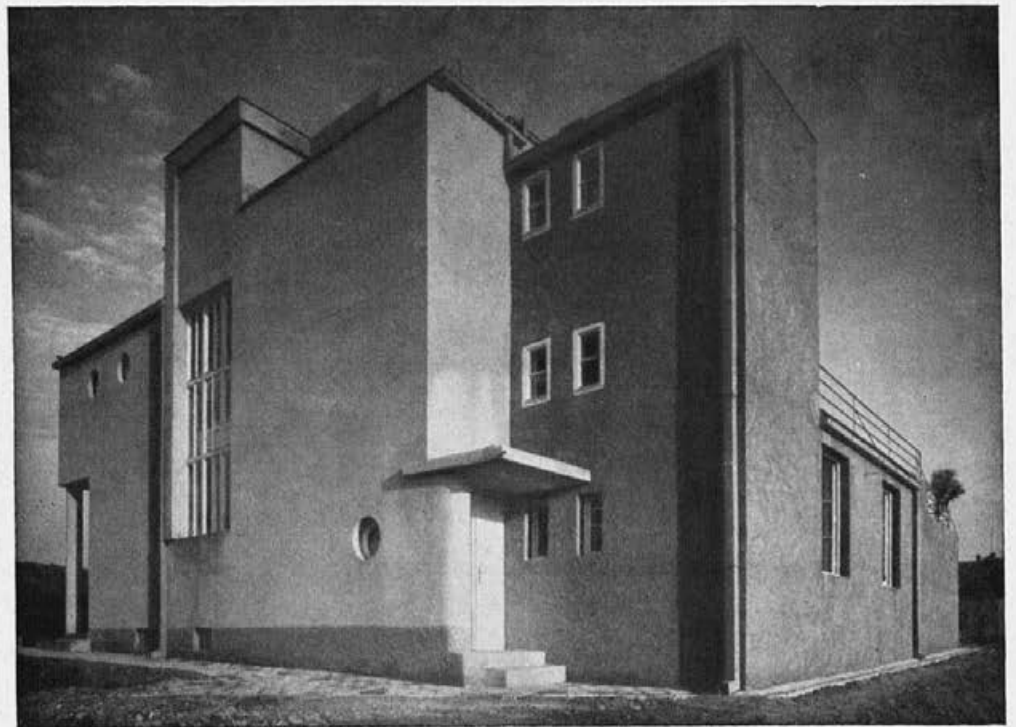
Nadstropje

Ing. arch. Nikola Dobrović, Prag

Vila u Pragu
Ulaz

Vila u Pragu
Pogled prema bašći

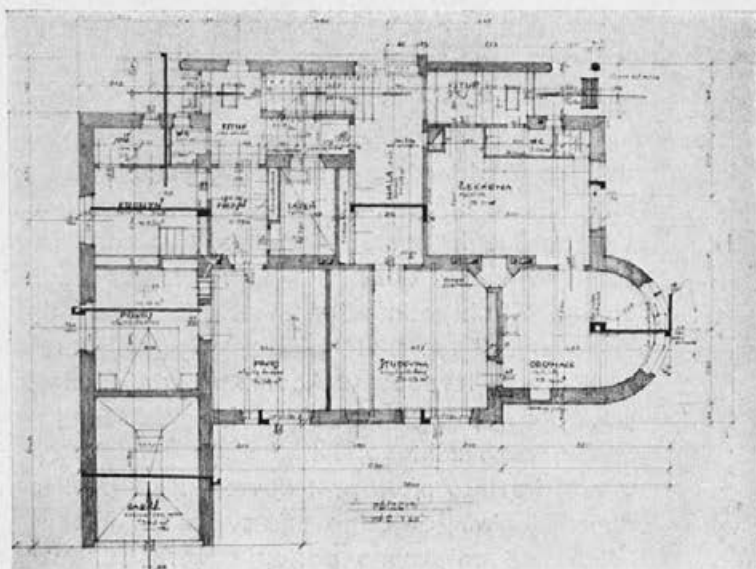

Ing. arch. Nikola Dobrović, Prag

Vila u Pragu
Pogled sa garažom

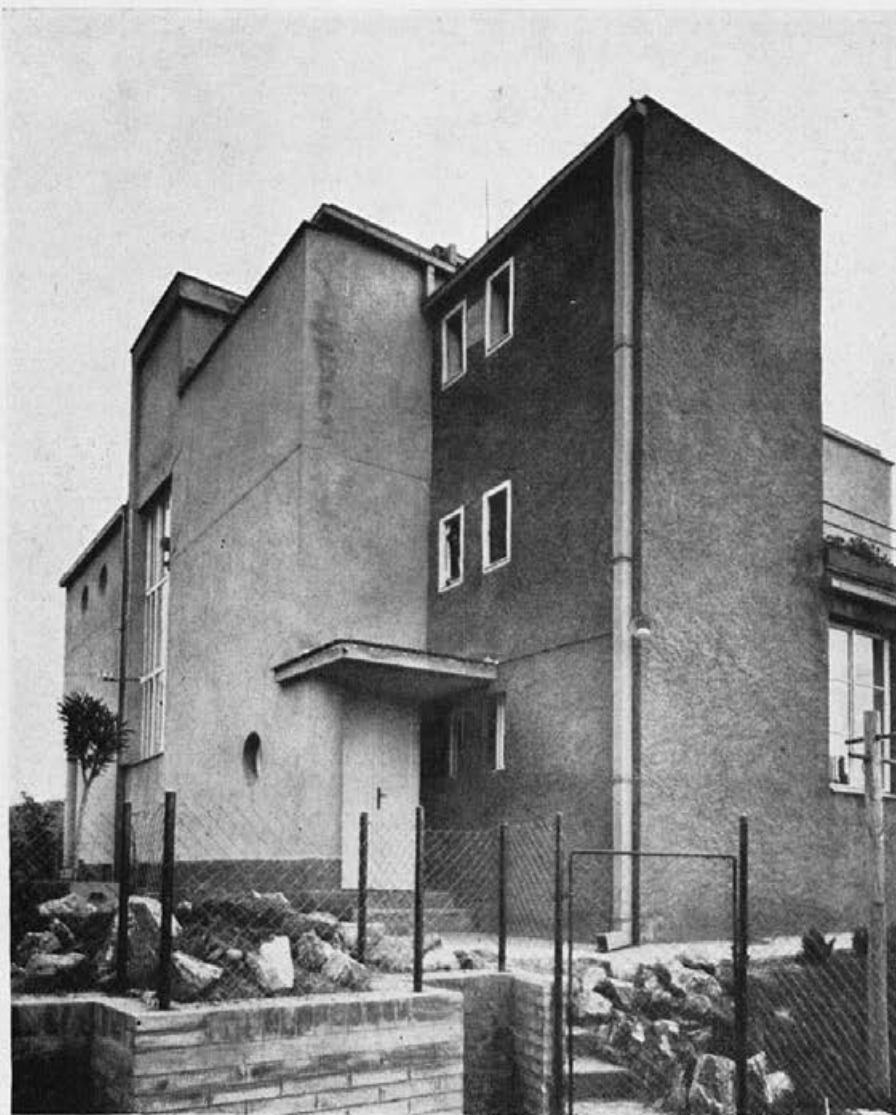
Za sestavo proračuna služijo sledeći podatki glede obsega zazidane ploskve za posamezna stanovanja: enosobno stanovanje 40 m², dvosobno 70 do 90 m², trosobno 90 do 120 m². Pri navedeni površini je še uračunano zidovje, ki ima ca. 15% zazidane ploskve.

Taka stanovanja imajo sobe v izmeri ca. 20 do 25 m², kuhinje in kabinete 10 do 12 m², kabinet za služkinjo 9 m², kopalnica 6 m², shramba in stranišče skupno 4 m², predsobe in komunikacije ca. 10%. Izmera parcele za prosto stoječe vile znaša od 500 do 750 m², za hiše stanovanjske skupine pa za vsako stanovanje 200 do 250 m². Iz navede-

Vila u Pragu
Tlocrt

Ing. arch. Nikola Dobrović
Vila u Pragu
Pogled sa ceste

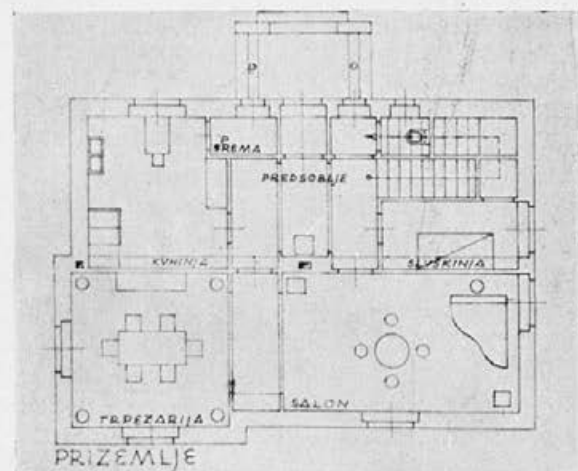
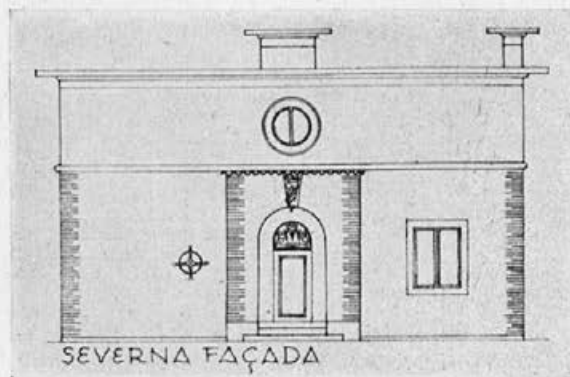
nega je razvidno, da je od ekonomične izrabe prostora v zvezi z uporabljenim gradbenim materialom odvisna višina gradbene vsote. Čimbolj smotrna je rešitev zasnove in pravilna izbira in uporaba gradiva, tem cenejša je zgradba. To je oni problem, katerega so reševali celo desetletje po vojni prvi gradbeni strokovnjaki in rezultat dolgotrajnega študija in eksperimentiranja tvorijo danes tipi samskih, eno-, dvo-, tro- in večsobnih stanovanj. Ti temeljni tipi s principijalnimi rešitvami številnih problemov morejo služiti kot baza za izvedbo vsakovrstnega gradbenega programa kakršnegakoli stanovanjskega poslojja odprtega ali strnjenege gradbenega sistema.

Bistvene zahteve, katerim mora odgovarjati vsako tudi najmanjše stanovanje, so: v vse prostore mora priti dovolj luči in zraka, vsak prostor mora biti tako oblikovan in dimenzioniran, da odgovarja svojemu namenu in potrebam stanovalca; vsako stanovanje kakor tudi celokupno poslojje mora odgovarjati vsem higijenskim predpisom. Stavbe morajo biti zgrajene iz prvovrstnega gradiva, upoštevati se morajo vse preizkušene pridobitve sodobnega stavbarstva, pri skrajni racionalizaciji uporabljenega gradiva pa se

ne sme varčevati z izolacijskim materialom proti vlagi in zraku. Instalirati je le najmodernejšie in preizkušene naprave za vodovod, razsvetljavo, kurjavo, zračenje i. t. d. Opustiti je ves nepotreben zunanji konvencionalen, a drag okras profilov, plastike i. t. d., ki zadržuje prah, vlago in škoduje stavbi. Zlasti je treba upoštevati skupne interese vseh stanovalcev glede udobnosti, zdravja i. t. d., a pri tem varovati osebno individualnost posamezne družine in je iz tega razloga treba vsako stanovanje strogo separirati. Povsem nedopustne so skupne kopalnice, skup-

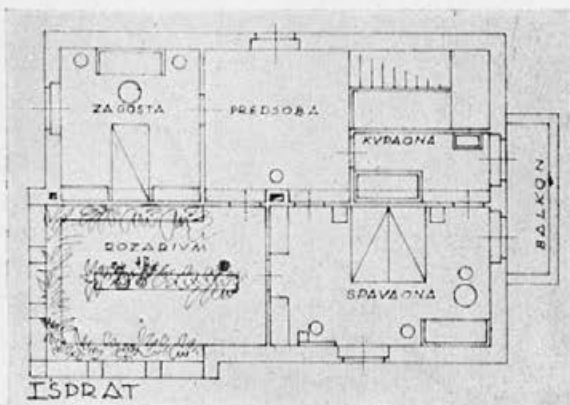
zgradbe cenejše in enako praktične kot zidane. Lesna industrija je v naši državi tako razvita, da zamore z lahkoto zadostiti vsem dnevnim potrebam naše gradbene stroke. Pri solidni, strokovni izvršitvi so lesene zgradbe enako trpežne kot zidane, imajo pa še to prednost, da je industrializacija gradbene stroke takoj izvedljiva in racionalna izdelava v masah edino mogoča.

Velika potreba po manjših in srednjih stanovanjih se izraža v stalni stanovanjski krizi, ki se kljub vsem naporom državnih in samoupravnih oblasti in raznih socialnih institucij ne more odpraviti. Stremljenje, nuditi vsaki družini lastno stanovanje, odgovarjajoče njeni potrebi in socialnemu položaju, je program sedanosti, lasten dom v enodružinski vili pa naj bo program bodočnosti. Deviza sodobne stavbne politike mora biti: gradimo mala stanovanja za srednje sloje z geslom: standardizacija stanovanja.

na stranišča, skupne predsobe i. t. d. Izolacija posameznika in družine od družbe je danes nujno potrebna, da si more posameznik v osamelosti umiriti živce in se posvetiti svoji individualnosti.

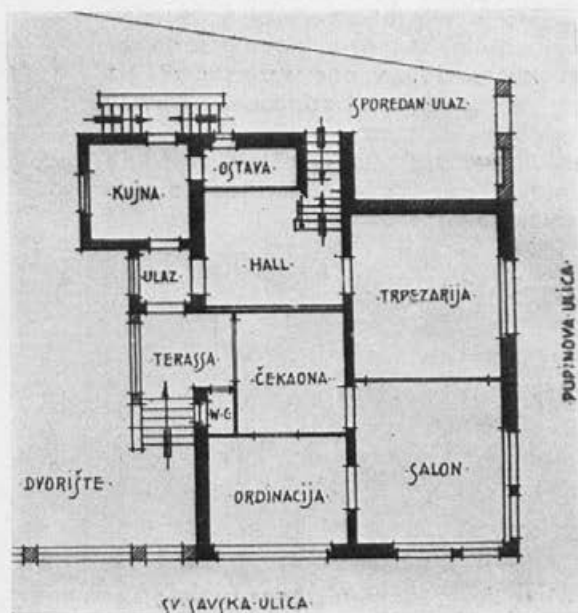
Pri gradnji navedenih poslopij je z narodno gospodarskega in ekonomskega stališča uporabljati stavbno gradivo, ki ga imamo v izobilju in omogoča hitro izvršitev in takojšnjo uporabo stavbe, to je les. Uporaba lesa za stanovanjske hiše je zelo velika celo v onih državah, ki ga morajo uvažati. Kljub visokim prevoznim stroškom v inozemstvu in carinam pa so lesene

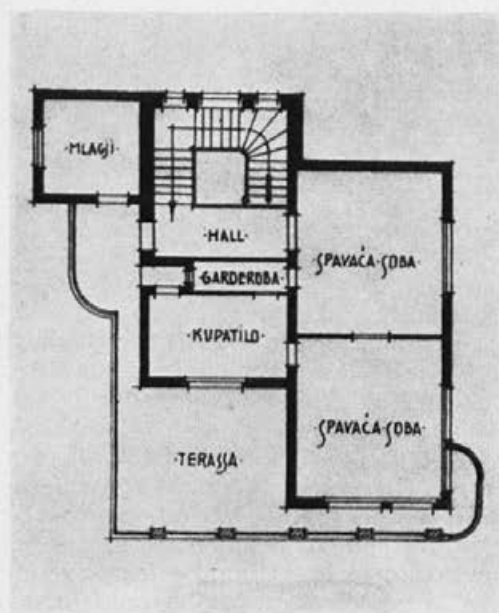
Ing. Zoran Tomić i arch.
Borivoj Tomić, Pančevo
Zgrada dr. Kunstlera
u Vel. Bečkereku

Zgrada se nalazi na uglu Sv. Savske i Pupinove ulice. Služi za lekarsku ordinaciju i privatni stan lekara. U prizemlju nalaze se prostorije za lekarsku službu, kao i privatne prostorije za dnevnu upotrebu, dok su na spratu smeštene spavaće sobe i sporedne prostorije, kao i jedna velika terasa sa ulice. Karakteristično je za ovu zgradu, da je krov jednovodni sa blagim padom od Pupinove ulice prema dvorištu i konstruktivno je tako izveden da padu odgovarajuće na spratu postepeno opadaju i unutrašnje visine pojedinih traktova, a prema važnosti prostorija. Time se postigla znatna ušteda u zidanju. Zgrada je izvedena sa svima modernim instalacijama, sa samostalnim bušenim bunarom, od oko 80.000 m dubine, sa etažnim grejanjem.

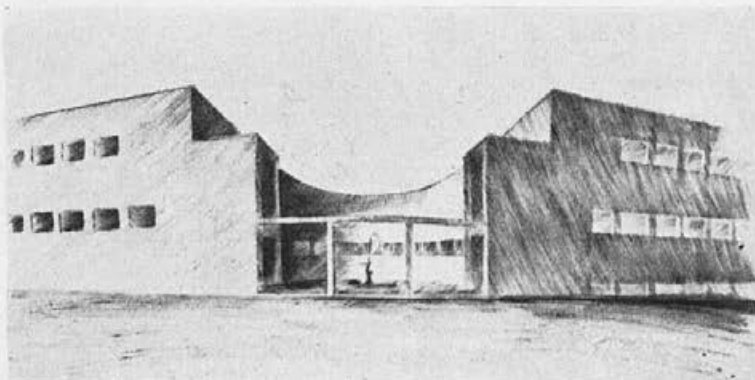

Prizemlje

I. sprat

Sjeverna strana

Arch. Mate Baylon, Sarajevo:

**OSNOVNA ŠKOLA SA 12 RAZREDA ZA MUŠKU I ŽENSKU DJECU U SARAJEVU,
NEMANJINA ULICA**

Zgrada je smještena na uglu Nemanjine i Gabeline ulice, a njen glavni masiv odmaknut je od ulica, tako da između zgrada i ulica ostaju mali vrtovi. Prema ulicama nalaze se široki hodnici u kojima se ispod prozora nalaze ormari za garderobu.

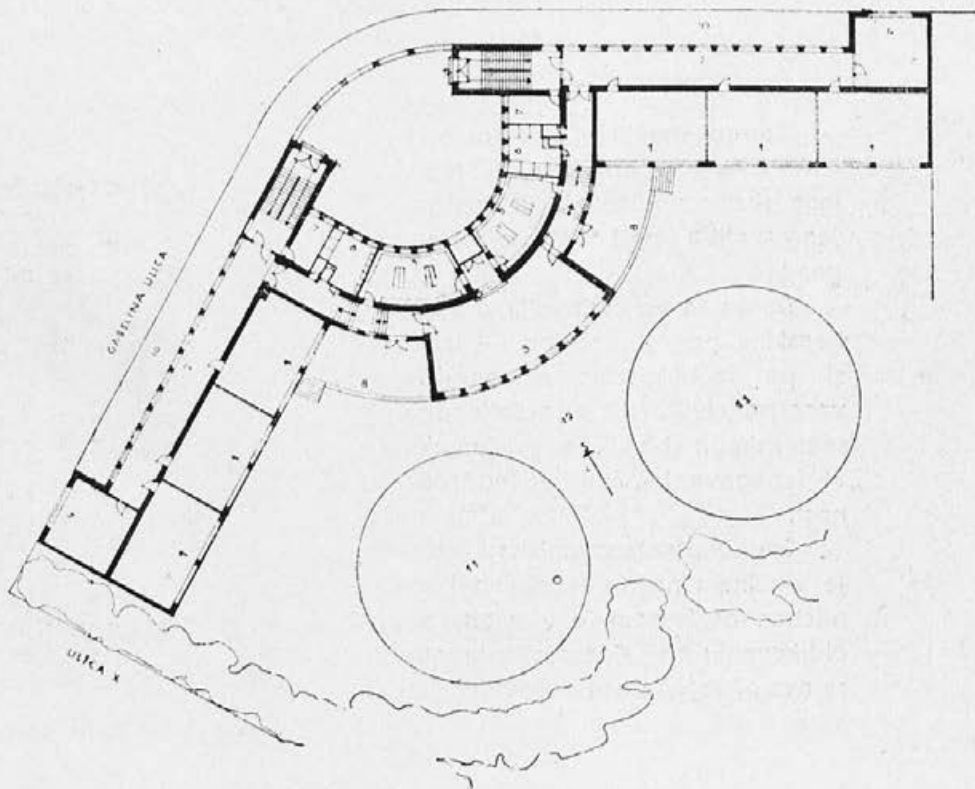
Južnu stranu zgrade zauzimaju razredi, čiji prozori gledaju u prostrani školski vrt i igrališta za djecu, a potpuno su izolovani od ulične buke i prašine.

U sredini zgrade između muškoga i ženskoga trakta sa sjeverne strane nalazi se zajedničko predvorje, kroz koje djeca ulaze u zgradu, a sa južne gimnastička vježbaonica sa odijeljenim svlačionama.

U prvom katu iznad svlačiona smještene su prostorije za ručni rad, koje su kroz pomične staklene pregrade u vezi sa velikom terasom iznad gimnastičke vježbaonice. Ova terasa služi za nastavu na slobodnom vazduhu.

Tlocrt pri-
zemlja i situa-
cija:

1. razredi,
2. hodnici,
3. gombaona,
4. zbornice,
5. svlačione,
6. zahodi,
7. podvornici,
8. terase,
9. predvorje,
10. predbašća,
11. igrališta i
12. vrt.

Arch. Mate Baylon
Osnovna škola za mušku i žensku djecu
u Sarajevu
Južna strana

U donjem se prizemlju trakta u Gabelinoj ulici (pošto ulica veoma strmo pada) nalazi stan podvornika i kupatilo sa tuševima.

Kupatilo služi i za ostale škole, koje nemaju kupatila, a ima i zaseban prilaz sa ulice kroz predbašću. Stan za upravitelja predviđen je u zasebnoj zgradi u južnom dijelu vrta.

Ovaj je projekat prethodio izvedenom projektu, koji je publikovan u br. 3. »Arhitekture«. Cijena postignuta javnim nadmetanjem po ovom projektu bila je za sredstva sarajevske općine prevelika, te sam radi nedostizanja kredita morao pristupiti jednom jeftinijem riješenju uz potpuno isti broj prostorija. Uštede su postignute time, što je smanjena površina zemljišta za ca. 2000 m² i što je mjesto riješenja na prizemlje i kat uzeto riješenje na prizemlje i dva kata. Uštede su iznosile ca. 500.000 Din.

Ing. arch. Dragutin Fatur:

Potrebi pračloveka je kot bivališče povsem odgovarjala izgra-jena skalna votlina ali zasilno gra-jena koliba pod listnato streho gozda.

Danes se ne zadovoljimo z živ-ljenskiimi pogoji davnine — lahko si pa izoblikujemo degeneriran vzor po civilizaciji opredeljenega, tektonskega bivališča pračloveka, ki izbegava logično, etično nrvnost.

Sodobna stanovanjska hišica je v talnem načrtu rafinirano kompliciran organizem, a v estetskem oblikovanju običajno revna kreatura nemožnega izraza duševne praznote.

Ing. arch. Dragutin Fatur

Skica

Arch. Jože Mesar,
Ljubljana
Prenovitev
drogerije Kanc
Nočna slika

Tone Poljšak:

SVETLOBNA REKLAMA.

Svetlobna reklama se je razvila šele s splošno uporabo električne energije za razsvetljavo ter je torej še razmeroma mlada. Radi tega vsa arhitektura do najnovejše dobe ni računala z njo, dočim jo sodobni arhitekt uspešno uporablja. Sodobne trgovske hiše si danes že ne moremo misliti brez svetlobnih reklam, a kljub temu greše še mnogi stavbni gospodarji in arhitekti, da pri zidavi ne mislijo pravočasno na to in posledica tega je, da se pozneje stavba »okrasí«, pač po potrebi reklame, z raznovrstnimi izveski, transparenti, svetilkami i. t. d.

Pri projektiranju svetlobne reklame morata sodelovati arhitekt in elektrotehnik. Od reklame zahtevamo, da je učinkovita, lepa, primerna in pri tem čim cenejša v nabavi

Arch. Jože Mesar, Ljubljana
Prenovitev drogerije Kanc
Izvršila tvrdka Miroslav Zupan

Arch. Jože Mesar,
Ljubljana
Drogerija Kanc
Notranjost
Mizarsko delo
ing. Remec & Co.

in čim bolj ekonomična v obratu. Nikdar ni mogoče v eni in isti reklami združiti vse te zahteve, ker so si ena drugi nasprotne ter je vedno potrebno napraviti kompromis, v katerem odločajo arhitekt, elektrotehnik in stavbni gospodar.

Razsvetljava izložb, osvetljevanje fasad ali portalov, napisi in svetlobni efekti, napravljeni s sestavo in sklopljanjem žarnic, transparenti ter napisi, linije in znaki iz neonskih cevi so v glavnem vsi načini svetlobne reklame, ki imajo zvezo z arhitekturo sodobnih trgovskih hiš.

Osnovna zahteva pri razsvetljavi izložb je, da se žarnice in svetila ne smejo videti s ceste. Kljub temu pa najdemo še mnogo izložb, o katerih bi lahko mislili, da so v njih razstavljena električna svetlobna telesa, ne pa blago, ki ga tvrdka prodaja. Izložbe se razsvetlijo z reflektorji, ki se nameste na stropu izložbe. Pri starih izložbah se reflektorji skrijejo za kratkim zagrinjalom, a nove izložbe je po možnosti projektirati na ta način, da se morejo na stropu namestiti svetila tako, da so opazovalcu s ceste skrita. Radi enakomernosti razsvetljave je namestiti v vsako večjo izložbo po več reflektorjev, in sicer se običajno vzame po eden na meter dolžine izložbe.

Osvetljevanje celih fasad se le redkokdaj uporablja v reklamne namene, temveč pretežno kot slavnostna razsvetljava. Pač pa je osvetljevanje portalov in napisov zelo priljubljen in pri nekih arhitektonskih pogojih — posebno pri starih stavbah, katerim se hoče obvarovati njih starinska arhitektura — tudi edino možna vrsta svetlobne reklame. Tudi za tako razsvetljava se predvsem zahteva, da se svetlobni viri ne vidijo. Težko, odnosno v večini slučajev sploh nemogoče je skriti svetila, ki morajo biti nameščena v neki razdalji, zato pa jim je treba dati obliko, ki dovoljuje svetlobi pot samo v želeno smer. To so špeciální reflektorji, ki morajo biti seveda grajeni za montažo na prostem in ki se običajno namestijo na dolge nosilce. Ta način svetlobne reklame je razmeroma poceni v nabavi, a precej drag v obratu, kajti da se doseže uspeh, je treba uporabiti žarnice s tisoč in več watt.

S postavitvijo ene žarnice poleg druge se morejo sestaviti linije, črke in drugi znaki.

To je eden najstarejših načinov električne svetlobne reklame, ki pa se danes rabi največ le za slavnostne iluminacije zgradb. Stalni napisi, sestavljeni iz žarnic, so zastareli ter se danes nikoli več ne uporabljajo za reklame, ki stalno svetijo. Pač pa se v velemestih veliko uporabljajo reklame, pri katerih posebni stikalni avtomati postopoma prižigajo in ugašajo poedine žarnice ali skupine istih, s čimer se morejo dobiti zelo učinkoviti svetlobni efekti. Tako se more doseči s prižiganjem žarnice za žarnico vtis, kot da bi pisala nevidna roka. Taka reklama je pa tako v nabavi kot v obratu razmeroma draga.

Transparent je bila prvotno omarica, pritrjena plosko na fasado ali izvešena pravokotno na portal, ki je imela na eni ali več straneh steklene stene s prosojnimi napisi, v notranjosti pa eno ali več žarnic. Danes je pa transparent sestavni del moderne trgovske hiše ter ga sodobni arhitekt ne uporablja samo za reklamne napise, temveč se celi portali in deli oblože z opalnim steklom, za katerim so nameščene žarnice. Taki portali imajo ponoči izreden efekt, posebno če leže v ne preveč močno razsvetljenih ulicah.

Najučinkovitejša svetlobna reklama pa so danes brezdvomno neonske cevi. To so evakuirane in s plinom neonom napolnjene steklene cevi 10—30 mm premera, ki imajo na obeh koncih elektrode. Električni tok, ki pa mora imeti določeno napetost, prehaja od ene elektrode na drugo skozi plin, ki pri tem žari. Plin neon da intenzivno rdečo svetlobo, ako pa se v cev da kaplja živega srebra, sveti v modri barvi. S tema dvema barvama se sestavljajo tudi druge, kot na primer zelena ali oranžna s tem, da se uporabi za cev barvastosteklo. Take cevi pa nimajo več tako učinkovite svetlobe ter se večinoma uporablja le rdeča in modra barva. Eksistirajo pa tudi svetlobne cevi, ki so polnjene z drugimi plini. Za reklamno razsvetljavo se uporabljajo le še cevi, ki so polnjene s helijem, ki sveti v svetlorožnati, in z argonom, ki sveti v belo-modri barvi. Cevi, polnjene z dušikom, ogljikovo kislino ali vodikom, rabijo previsoke napetosti električnega toka ter se rabijo le za efektno notranjo razsvetljavo.

Neonske cevi se morejo napraviti v poljubno ukrivljeni obliki ter služijo za sestavo črk, znakov in linij. Uporabljajo se tudi za povzdigo arhitektonskih oblik pri stavbah, ki se večkrat iluminirajo. Ker se je uporaba neonskih cevi v reklamne svrhe do danes že precej razširila, so se prvotno visoke cene tudi znatno znižale, tako da je reklama že tudi v nabavi sorazmerno poceni. Nedvomno je pa obratovanje neonske reklame pri največji učinkovitosti cenejše kot vsake druge, ki je količkanj efektna. Uporaba električnega toka je sorazmerno učinku zelo majhna, cevi pa, če se ne razbijejo, svetijo tudi do 10.000 obratnih ur.

Drogerija Kanc, notranjost
Mizarsko delo ing. Remec & Co.

Detajl

VRT

Kakšen naj bo naš vrt? To je čisto enostavno. Kakor si zamislimo načrt za stavbo, tako si tudi zamislimo načrt za vrt. Predvsem moramo upoštevati osebne potrebe in pa, kako moramo te najenostavneje in najboljše ustvariti.

Kateri bistveni deli so v našem vrtu in v kakšni zvezi naj bodo? Predvsem želimo v vsakem letnem času sedeti ali na solncu ali v senci, in sicer ob vsakem dnevnem času. Eden teh prostorov mora biti v neposredni bližini hiše, da ga moremo izrabiti v početni pomladni dobi, drugi pa mora biti v vrtu, od koder je razgled na hišo.

Tudi na solncu hočemo ležati, bodisi na travi bodisi v naslanjaču. V te svrhe rabimo zelene trate, ki se pa ne smejo zastreti z grmičevjem ali drevjem. Zelene trate morajo biti nasajene najbliže hiše, ker so bistveni del vrta. Dalje se hočemo kopati. Kako prijetno je kopanje v lastnem vrtu in kako prijetno je osvežiti se poletne popoldneve, ne da bi se bilo zato treba napravljati, je razumljivo vsakomur, vsled česar je treba postaviti bazen v najlepši del vrta, ker se smatra kot stavbni del hiše.

Tudi ob vlažnem vremenu bi radi obhodili vrt. Zato je vsa pota, ki se združujejo s hišo, obložiti s kamnitimi ploščami, ki so tudi v splošni uporabi cenejše kakor vsakoletno nasuta pota s peskom.

Poleg vsega navedenega moramo postaviti v neposredni bližini grede z letnimi cveticami.

S takim načrtom dobimo vrtni skelet, ki že tvori vrtno obliko, ki pa mora biti popolnjen s cveticami, lepimi grmičevjem in drevjem, ker tako nasajen ustvarja bistveni del stanovanja.

Vendar pri tem ne smemo pozabiti na estetične zahteve vrta. Kako velik naj bo vrt, to naj odločajo naše želje in velikost kompleksa. Ako želimo, da nam vrt donaja tudi dobiček, tedaj pride v poštev tudi sadje in najnujnejša zelenjava za kuhinjsko porabo, ki pa se mora postaviti v tak del, da ne kvarji estetike vrta. Kot dopolnilo k vrtnemu skeletu je po želji napraviti tudi otroško igrišče in prostor za športne vaje.

Predvsem je treba napraviti načrt za vrtni skelet deloma po želji lastnika, zlasti pa moramo upoštevati orientacijo solca in lego vrta in hiše. Če je svet hribovit, je iz tehnične potrebe in vidika potrebno terasiranje istega.

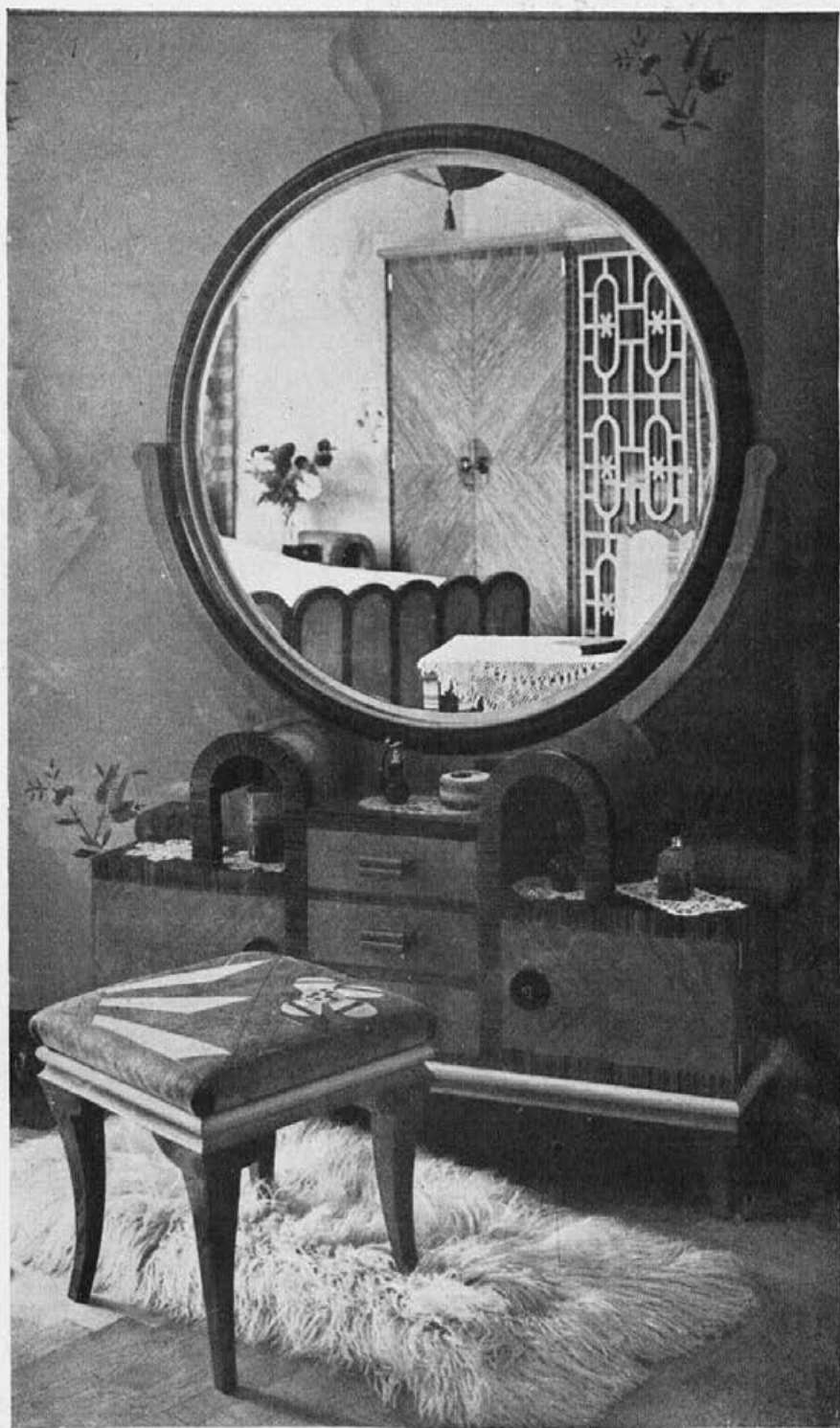
Če je vrtni prostor večji kakor zamišljeni vrtni skelet, potem je potrebno preostali del izpopolniti z drevjem ali tratami. Na ta način preide vsa okolica vrta v neposredno enoto, ki ne zaostaja za ostalim arhitektonsko urejenim vrtom. Vrt v tem slučaju nima strogih obrisov, ker zavajajo tlorisne kompozicije k naravni potrebi.

S takim vrtom popolnoma zadostimo potrebam novih stavb, ker v njem nismo storili nič več kot to, kar zahtevata udobnost in estetika.

A. Stupica :

NAŠ DOM

Naša doba se še ni dokopala do enovite stanovanjske kulture, njena oznaka je v glavnem socialno teženje, uveljavljanje higijene in preprostosti. Nikoli doslej se ni zadostilo v toliki meri klicu po svetlobi, zraku in solncu, kakor v nešteti primerih dobre sodobne arhitekture. Iz zunanosti stavbe je prenesla težišče v notranjost ter navezala človeka na vrt in naravo. Stanovalec naj najde v svojem domu mirno zatočišče, dom mu bodi vir življenjskih energij in kraj, kjer se nemoteno pogreza vase, sproščen sivine dneva in nemira zunanjega sveta. Smotrna oprema stanovanj mora biti človeku življenjski regulator. Notranjost našega doma očituje našo osebnost in miselnost, a je tudi odraz našega svetovnega nazora.

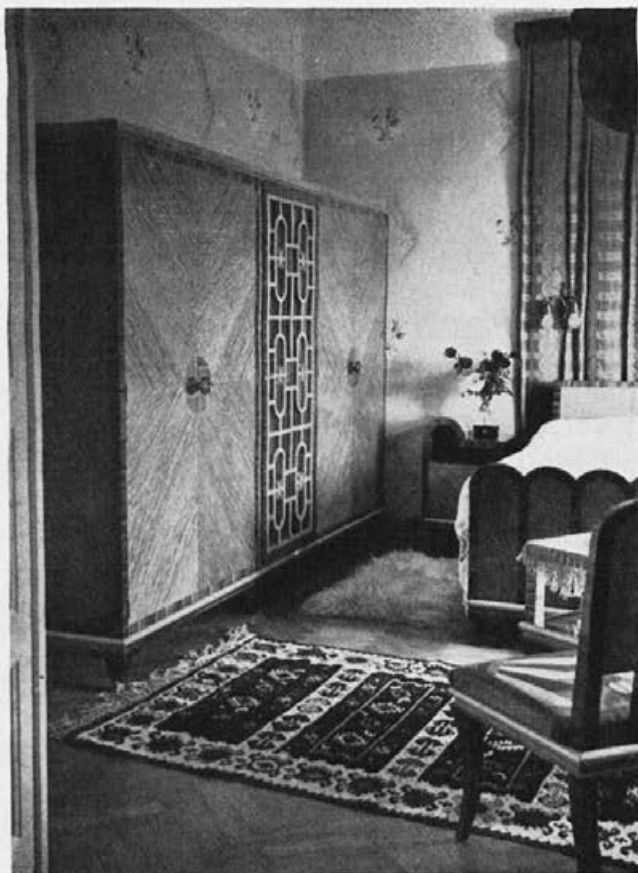
Ing. arch. J. Omahen-D. Serajnik
Mizar Fr. Kregar

Zrcalo
univ. prof. ing. A. Horvat

KERAMIKA

Razne prireditve na velesojmu, zlasti pa impozantne razstave pohištva nam dokazujejo, da se je pri nas smisel za lepo in moderno opremo stanovanj silno dvignil. Z naše tehnične fakultete je iz šol prof. Plečnika in prof. Vurnika izšlo mnogo talentiranih arhitektov in tudi tehnična srednja šola nam je dala veliko število strokovnjakov za najrazličnejše panoge umetne obrti, po drugi strani pa se je zlasti po za slugi ljubljanske podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani in na deželi prav močno razvilo ljubiteljstvo do vrtov in cvetlic, ki z njimi na najpreprostejši in najcenejši način, a tudi najbolj efektno lahko okrasimo svoje domove in se z aranžiranjem cvetja na najenostavnejši način tudi estetsko udeležujemo in izživimo. Pri tem lepem opravku pa kaj kmalu pridemo do spoznanja, da za različne aranžmane cvetlic rabimo tudi različne posode, ki morajo s cveticami tvoriti harmonično celoto. S to posodo nas predvsem zaklada keramična umetna obrt že zaradi neomejenega bogastva oblik in barv.

Keramika je že sama na sebi, torej tudi brez cvetlic, med najmočnejšimi dekorativnimi elementi naših stanovanj, saj so naši predniki izdali velikanske vsote za

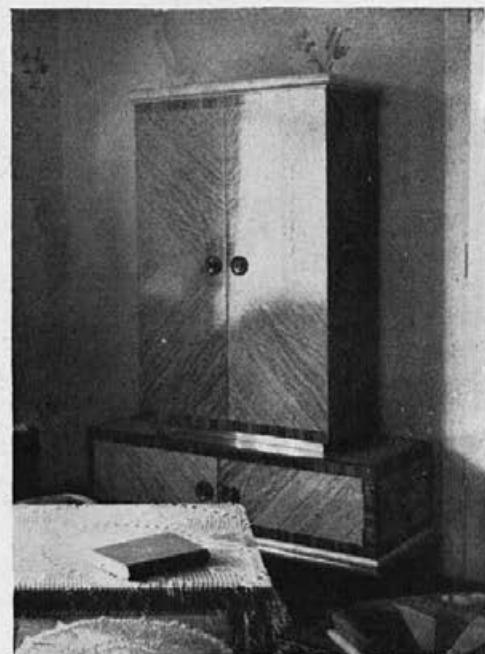
Ing arch. J. Omahen-D. Serajnik
Mizar Fr. Kregar

Velika omara
univ. prof. ing. A. Hrovat

žlahtni porcelan in dragoceno fajanso, ki so jo rabili za namizno posodo in tudi zgolj za dekoracijo. Spomnimo se naših majolik, ki so jih za razne naše pokrajine različno poslikane izdelovale po večini italijanske delavnice, pomislimo tudi, da imamo še vedno precej v starih časih zelo dragega porcelana slavne dunajske manufakture, spomnimo se pa tudi ljubljanske tovarne barona Zoisa in tovarna na Štajerskem, ki so že takrat skušale konkurirati s tujim blagom.

Iz namena, da ohranimo denar doma in da vsestransko zadostimo našim zahtevam tudi, kar se tiče za nas značilnih oblik, je bila pred leti na tehnični srednji šoli ustanovljena keramična šola, ki je pod vodstvom češkega strokovnjaka prof. Berana vzgojila lepo število absolventov.

Ze pred vojno so naši slikarji, kakor n. pr. prof. Peter Žmitek, delali načrte za keramiko, po ustanovitvi keramične šole so se pa tega hvaležnega dela lotili predvsem profesorji tehnične srednje šole, kakor prof. France Kralj in prof. Gojmir A. Kos, ki so jima sledili tudi drugi znani umetniki: Tone Kralj in njegova soproga Mara, Tine Kos, Lojze Dolinar ter nekaj drugih, ki sodelujejo tudi pri novi Keramični tovarni »Dekor«.

Ing. arch. J. Omahen-D. Serajnik

Omara za perilo
prof. ing. A. Hrovat

Ing. arch. J. Omahen-D. Serajnik
Mizar Fr. Kregar

Spalnica
univ. prof. ing. A. Horvat

Ing. arch. J. Omahen-D. Serajnik

Domači mir

Izvršil Drž. osrednji zavod za žen. domači obrt, Ljubljana

NOVA REŠITEV VPRAŠANJA TOPLE VODE ZA STANOVANJA

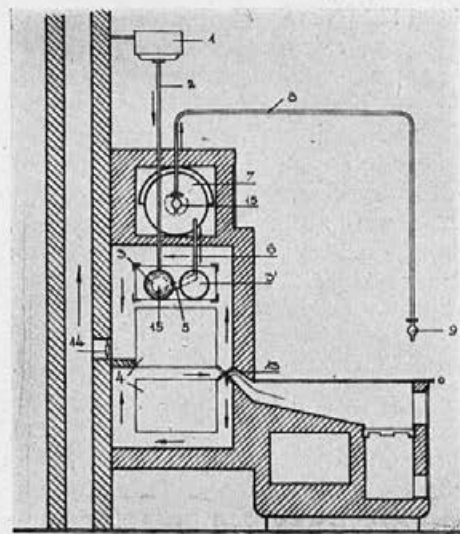
Preskrba tekoče tople vode za stanovanja v zvezi s centralno kurjavo in centralno toplovodno inštalacijo je rešitev za velike zgradbe in luksuzna stanovanja, ki popolnoma ustreza svojemu namenu — toda samo takrat, kadar vprašanje stroškov take naprave ni odločilno. Vprašanje tople vode iz pipe za manjše zgradbe, naj bodo to že eno- ali večstanovanjske hiše z navadnimi meščanskimi stanovanji, je pa še vedno nerešeno tako z vidika stroškov kakor tudi individualne neodvisnosti.

Kjer centralna kurjava ni prišla dosedaj v poštev, je bila edina rešitev ta, da se je v običajnih štedilnikih vzdala posebna ogrevalna priprava v obliki litoželeznih posod ali pa železnih cevi, ki oklepajo ali preprezajo ognjišče. Poleg te ogrevalne inštalacije je v takih primerih potreben še poseben železni rezervoar in avtomat za dovajanje sveže vode.

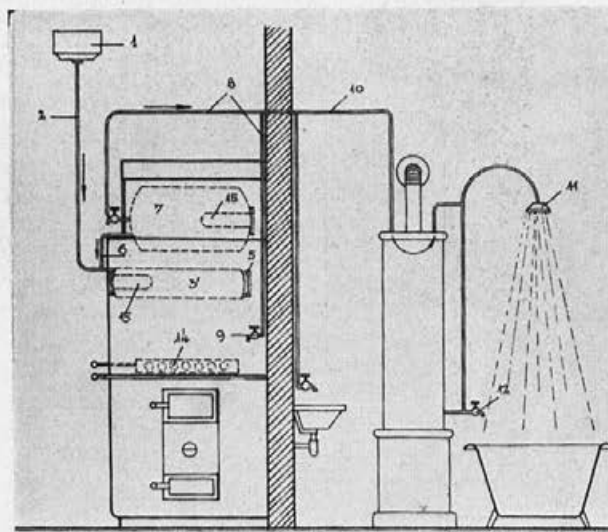
V celoti predstavlja ta način preskrbe tople vode individualno še dokaj dobro rešitev, čeprav je v obratovanju neekonomična in ima tudi glede vzdrževanja ter dragih popravil svoje slabe strani. Izraba toplote na ognjišču samem je vzrok slabe ekonomije s kurivom, ker z vodo napolnjene posode in cevi preprečujejo popolno izgorevanje kuriva, vsled česar se ga porabi več kakor potrebno, a pečnice so večinoma slabo kurjene. Toplovodni rezervoar v takih primerih poleti po nepotrebem ogreva prostor, v katerem je nameščen, pozimi pa ne zadostuje za ogrevanje kopalnice, vsled česar je poleg te naprave potrebna še pomožna kurjava s plinom ali elektriko. Take pomožne naprave zopet komplicirajo vso inštalacijo, podraže vzdrževanje in povzročajo stalne davkatve za plin ali elektriko. Povrhu pa plin v stanovanjih ni nikjer dobrodošel gost; če že ne govorimo o nevarnosti zastrupitve, pa ne moremo prezreti duha, ki se polagoma uveljavi po vseh stanovanjih, kjer je plin montiran, če se še tako previdno zapirajo ventili in omejuje poraba.

Novo zelo enostavno rešitev individualne preskrbe tople vode iz pipe je našel pisec teh vrstic in jo že tudi preizkusil na več inštalacijah s popolnim uspehom. Njegov sestav obstoji na sledečih opazovanjih.

Po sodobnih izkustvih toplotne tehnike na ognjišču samem ne sme biti nikaka priprava, ki bi na mestu izgorevanja odjemala toploto. Vsako nasilno ohlajevanje namreč kvari pravilno zgorevanje, povzroča mnogo dima in saj ter zmanjšuje ekonomičnost kurjave, povečuje porabo kuriva. Edino pravo mesto za odjem toplote je tam, kjer so plini že zgoreli, opravili svoji običajno dolžnost in ko zapuščajo ognjišče ter stopajo v

Slika 1. Prezrežna slika toplovodne naprave

Slika 2. Prezrežna slika toplovodne naprave v zvezi s kopalnico

dimnik še s precejšnjo množino toplote, ki jo odnašajo s seboj. Navadni štedilniki, ki imajo na vrhu pečnic še odprt bakren kotlič za toplo vodo, v katerega se sveža voda enostavno doliva s posodo, kadar zmanjka, je dejansko najpravičnejša konstrukcija štedilnika in tudi ekonomična, samo da je glede tople vode nepraktična, ker daje možnost tople vode le pri kotliču samem. Porabiti ta kotlič kot ogrevalno posodo na ta način, da se napravi kot zaprt rezervoar iz dovolj močne pločevine, da vzdrži kake 3—5 m vodnega pritiska, je osnovna misel nove naprave. Pogoj za dobro delovanje takega kotliča je seveda redno mesečno čiščenje, ker bi sicer saje, ki se v dimovodu na kotliču nabirajo, polagoma zmanjševale učinkovitost ogrevanja. Nad tem za ogrevanje uporabljenim kotličem je pa nameščen večji rezervoar z vsebino 50—100 l, v katerem se topla voda nabira pa tudi dolgo časa topla ohranja. Ta princip popolnoma odgovarja sodobni konstrukciji parnih kotlov, pri kateri se doseže izdatno izboljšanje toplotnega efekta s tem, da se postavijo v dimovodu, preden odidejo vroči plini v dimnik, še posebne ogrevalne naprave, tako zvani ekonomizer, ki izrabi še zadnjo toploto vročega dima. Rezervoar nad ogrevalnim kotličem ima v tej legi prednost, da je zavarovan pred izgubo toplote že v svoji legi kot taki, ker se na tem kraju itak še vedno nabira dokaj toplote od štedilnika kakor od dimnika.

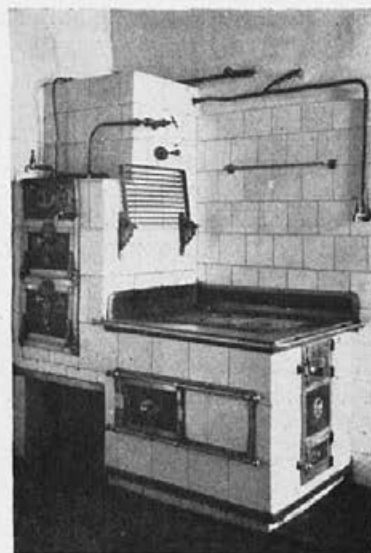
Namesto ogrevalnega kotliča, ki se da namestiti tudi pri vseh že izvršenih napravah brez tople vode, je seveda bolje napraviti ogrevalne cevi ali bakrene valje, ki odvezajo toploto zgorelim plinom, segrevajo vodo in ki imajo zlasti to prednost, da že po kratkem času kurjave proizvajajo dovolj tople vode, na drugi strani pa ne otežkočajo vzdrževanja.

Slika 1 kaže v prerezu celotni sestav toplovodne naprave. Na tej sliki sta s 3 in 3' označena dva ogrevalna valja, okoli katerih kroži dim, preden preide skozi zapornik št. 14 v dimnik. Oba valja sta med seboj zvezana s cevjo 5, s cevjo 6 pa z nabiralnim rezervoarjem št. 7. Iz nabiralnega rezervoarja 7 je speljana toplovodna cev 8, ki se potem razcepi do ene ali več toplovodnih pip po potrebi v vsakem stanovanju.

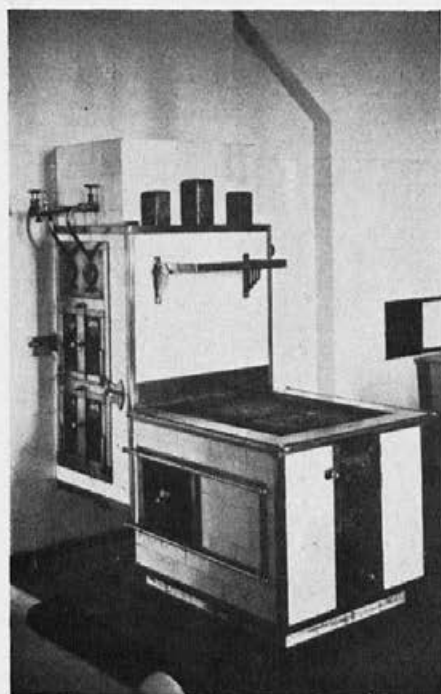
Konstrukcija ogrevalnega kotliča ali valjev 3 in 3' je seveda taka, da se pri ometanju štedilnika ravno tako izvlečejo kakor dosedaj odprti toplovodni kotlič, nakar se notranji prostor lahko gladko omete. V ta namen se odpreta samo dve vijačni cevni zvezi (holandca), ki se po snaženju zopet na lahek način spojita.

Izkušnja je pokazala, da zadostuje ta način toplovodne naprave pri zmerni kurjavi štedilnika za vse potrebe tople vode v gospodinjstvu pri 6—10 članski družini. Njena posebna prednost je, da oddaja razgreto obzidje štedilnika toploto tudi še takrat, če se v štedilniku ne kuri več. Če se na primer zvečer porabi vsa topla voda za kopeli, se preko noči voda zopet segreje, tako da je zjutraj zopet na razpolago zmerno topla voda, čeprav se ponoči ni kurilo.

Slika 1 kaže še zelo enostaven način regulacije kurjave obeh pečnic. S premikanjem zaklopke št. 13 se lahko obrne vsa toplota okoli spodnje pečnice, če se pa ta ne rabi, pa samo okoli gornje pečnice, dočim se z vmesnimi pozicijami predvideva močnejše ogrevanje gornje ali spodnje pečnice. Če se spodnja od ogrevanja izključi, se seveda pospeši ogrevanje vode, kar pride prav takrat, kadar se rabi več tople vode in je ogrevanje spodnje pečnice nepotrebno. Zapornik

Slika 3. Toplovodna naprava, dozidana k štedilniku

Slika 4. Toplovodna naprava, sezidana nanovo

št. 14 vrhu tega omogočila regulacijo vleka, tako da dajeta oba zapornika št. 13 in 14 popolno kontrolo kurjave v štedilniku odnosno pečnic.

Opisana toplovodna naprava se pa prav lahko kombinira z navadno kopalno pečjo za direktno kurjavo. Kakor kaže slika 2, se v ta namen toplovodna cev 8 zveže enostavno z vrhom kopalne peči. Kjerkoli se potem pri kopalni peči odpre ventil (na primer v sliki 2 ventil št. 12 ali prha 11), priteče topla voda, ne da bi bila kopalna peč zakurjena.

V zvezi z navadno kopalno pečjo deluje torej taka toplovodna naprava v vsakem oziru popolno. Če se radi ogrevanja kopalnice rabi za večje množine tople vode kopalna peč, nikoli ne ovirata ti dve napravi ena drugo, ampak se samo izpopolnjujeta. Kadar se štedilnik ne kuri, če je družina odsotna, se ne troši kurivo in tudi ni izdatkov za toplo vodo, kadar pa se štedilnik kuri, je topla voda tako rekoč brezplačno na razpolago. Stroški za napravo ogrevalnega kotliča so v primeri s celotnim štedilnikom samo majhen del, dočim seveda ostanejo stroški za cevovode isti kakor sicer pri slličnih inštalacijah.

Kadar pa se zahteva topla voda tudi, če štedilnik ni zakurjen, se na zelo enostaven način zveže z ravnokar opisano toplovodno inštalacijo električna ogrevalna naprava s toplovodnim rezervoarjem št. 7 v sliki. Električni aparat namreč ne vsebuje drugega kakor običajni električni ogrevalnik in temperaturni kontrolnik, ki avtomatično priklopi električni tok, če pade temperatura tople vode v rezervoarju, in ga zopet odklopi, če naraste temperatura do neke višine. Tako kombiniran aparat le malo podraži celotno napravo, pač pa se z njim doseže skoraj idealno izkoriščanje toplote za vodo. Kadarkoli je štedilnik v obratu, zadostujejo za ogrevanje odhajajoči plini, če pa se štedilnik ohladi, izpopolnjuje ogrevanje električni tok. Poraba električnega toka je na ta način prav minimalna in pade večinoma v nočni čas, ko elektrarne itak računajo ugodno tarifo za električni tok v kurilne namene.

Opisana toplovodna naprava je priglašena za patentiranje.

Trgovina in stalna razstava umetniških slik in kipov
A. KOS, LJUBLJANA, MESTNI TRG 25

Popravek oglasa v 8. številki:

»DUNAV«, zavarovalna d. d., sprejema življenjska zavarovanja brez zdravniške preiskave od Din 25.000 dalje.

Originalna

Terrabona

suha žbuka
za fasade

upotrebljava se
danas najviše u
savremenoj
arhitekturi

JUGOSLAVENSKA
TERRABONA

Proizvodi

Samoborka d. d. - Zagreb

Moderne zavese

Namizni prti

Miljeji

Preproge

Pregrinjala

Čipke

Vezenine

Najbolje in najcenejše

DRŽ. OSREDNJI ZAVOD
ZA ŽENSKI DOMAČI OBRT

V LJUBLJANI, NOVI TRG 4./I.

Po vseh načrtih

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

Neon-napis drogerije »Kanc«, Ljubljana izdelava

**edinega domačega podjetja
za svetlobne napise
z »Neon«-cevmi**

Tone Poljšak

Tel. 30-66

Ljubljana, Aleksandrova c. 5

Izvršuje tudi najkompliciranije svetlobne in druge elektrotehnične instalacije. Neon-reklama je priznana najefektnija in rabi manj toka kot vsaka druga sveti. reklama

Stavbno podjetje Franc Marinčič

Vič-Glince (Tržaška cesta št. 15) pri Ljubljani

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

Novi docenti na tehničkom fakultetu u Beogradu.

1. Milan Zloković, arch. za javne građevine (prvi docent-propagator moderne arhitekture, jedan od boraca mlađe generacije za tehnički napredak u Jugoslaviji). 2. Bogdan Nestorović, arch. za privatne građevine. 3. Vinko Džurović, ing. za nacrtnu geometriju. 4. Miodrag Marinković, ing. za statiku i inžinjerske konstrukcije. 5. Pavle Vasić, ing. za izpitivanje tehničkog materijala.

Iz redakcije. Med načrti za spomenik kralja Petra v Ljubljani smo na str. 212 naše 8. številke objavili tudi projekt »Vhod v Tivoljski park«, a ker nihče ni vedel za avtorja, smo dodali, da je »nepoznan«. Po objavi šele smo izvedeli, da je projektant omenjenega načrta g. arhitekt Hugo F. V. Shell v Ljubljani, kar s tem rade volje popravljamo, dostavljajoč, da smo večkrat poskušali doznati avtorjevo ime, a brez uspeha.

Prilogi. Današnji številki našega lista sta priložena prospekta tt. »Heraklith«, Radenthein (Avstrija) in Dragotin Puc, Ljubljana.

STEKLO JULIJ KLEIN
LJUBLJANA, WOLFOVA
ULICA 4 — TEL. 33-80

Gradsko načelstvo
U Zemunu, 29. oktobra 1932
Ka broj 9746—1932

Rezultat

utakmice za izradu skice za Narodni dom Kralja Aleksandra u Zemunu.

Na raspisanu utakmicu za izradu skice za novu zgradu Narodnog doma Kralja Aleksandra u Zemunu, prispelo je 37 radova. Ocenjivački sud završio je pregled i doneo sledeće odluke.

I

Da se ni jednom radu ne može dodeliti prva nagrada, jer ni jedan svojim rešenjem ne zadovoljava postavljene zadatke u tolikoj meri da bi mu se mogla dodeliti prva nagrada.

II

Da se druga nagrada u iznosu od 12.000 dinara dodeli radu pod znakom 9 u crvenom krugu, kao radu koji je dobrim rešenjem svoje skice ostao u granicama postavljenih uslova i programa utakmice. Autor ovoga rada je g. Mihailo Hećimović, arhitekt.

III

Da se kao priznanje za uloženi trud otkupe u iznosu od po 2500 Din radovi:

1. sa znakom N. D. K. A. Z., 2. sa znakom crveni krug, 3. sa znakom crno A, 4. sa znakom N. D. (I) (sa crnim napisima), 5. sa znakom prostor, vazduh, svetlo, 6. sa znakom N. D. Z., 7. sa znakom IV, 8. sa znakom Dom (osnova u obliku II), 9. sa znakom A. C., 10. sa znakom P. S., 11. sa znakom H. D. (ćirilicom), 12. sa znakom crveni trougao, 13. sa znakom plavi krug, 14. sa znakom crveno I (jedan) i 15. sa znakom 16.

Svi radovi biće javno izloženi u Sokolani osnovne škole Kraljevića Tomislava u Zemunu od 5. do 9. novembra sključno. Otvaranje izložbe 5. novembra po podne u 4 časa.

Pozivaju se svi autori otkupljenih radova, da u što kraćem roku, a najdalje do 15. novembra ove godine, podnesu Gradskom Građevinskom Odeljku u Zemunu izjavu o pristanku na predloženi otkup. Gradski načelnik: Dr. Miloš N. Đorić.

Izdelovanje umetniških uporabnih predmetov: vaz, kipov, pepelnikov, svečnikov, stojal za svetilke, raznih posod za pecivo in sadje, cvetličnih loncev itd. v vseh modernih oblikah in barvah

DEKOR D.Z.O.Z.

V LJUBLJANI, ZG. ŠIŠKA

TOVARNA ZA FINO KERAMIKO ●

Patentni zložljivi fotelj

posebno priporočljiv za bolnike, kateri trpe na astmi ali drugih bolečinah v nogah

Priporoča se tudi za vsa v tapetniško stroko spadajoča dela po najnižjih cenah

I. KLOBČAVER

Ljubljana, Poljanska 17 (dvorišče)

Posetite in oglejte si bogato založeno trgovino azalej, ciklam, šmarnic, orhidej, nageljnov i.t.d.

v cvetličarni

KORSIKA

ALEKSANDROVA CESTA
PALAČA »DUNAV«

MIKLOŠIČEVA CESTA
POLEG HOTELA »UNION«

TEL. 2489 IN 2341

Lastna vrtnarija: Bleiweisova c. Tel. 3188

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

Gradbeno podjetje
Saksida in drug

družba z o. z.

Ljubljana, Poljanska c. 91

Telef. 33-30

Vila v Ljubljani, Kumanovska ul.,
zgrajena l. 1930.
po načrtih gosp. arch. Mušiča

Za vsa v gradbeno stroko spadajoča dela se toplo priporoča

Gradbeno podjetje Saksida in drug, družba z o. z., Ljubljana, Poljanska c. 91

Izvršuje dela najsolidneje in strokovnjaško

Produktivna zadruga

**KLEPARJEV
INSTALATERJEV IN
SORODNIH STROK
r. z. z o. z.**

Ljubljana
Gregorčičeva ul. 11

se priporoča za vsa v to
stroko spadajoča dela

IVAN ČEH

umetno trgovsko
vrtnarstvo

Ljubljana
VII, Gasliška 14

priporoča

CVETICE

lončnice, nizke
in visoke vrtnice
l. t. d.

Izdeluje
poročne šopke in
pogrebne vence

UGODNOSTI SLIKANJA V STANOVANJU
* VAM NUDI LE TVRDKA *

NASLEDNIK TYRŠKE
FR. X. STARE

PRŠNO IN
DEKORATIVNO
SLIKARSTVO

CENENO
ELEGANTNO
SOLIDNO

IVAN MARTINC
SLIKAR

STRELIŠKA 24 — TAVČARJEVA 12

SLIKAR IN **IVAN KOŠAK**
PLESKAR Ljubljana, Rimska c. 23

Splošno kleparstvo in instalacije strelovodov
vseh vrst **JANKOVIĆ MATIJA**
LJUBLJANA, RIMSKA CESTA ŠT. 19

Tvornica cementnih izdel-
kov, umetnega kamna, te-
razza, torazzo poska l. t. d. **JOS. CIHLÁŘ**
Ljubljana, Dunajska c. 69
Telefon 27-55

ČRKOSLIKARJA **Pristov & Bricelj**
SPECIJALISTA Ljubljana, Resljeva
cesta 39 — Tel. 29-08

CELULOIDNE ŠČITNIKE ZA VRATA
dobavlja v vseh barvah in fasonah
ZRNEC FRANJO, LJUBLJANA, Cankarjevo nabr. 5

Splošno kleparstvo, instalacija strelovodov,
izdelovanje kovinastih krst in vložkov
Bögel Franc, Ljubljana, Dunajska c. 36

Trboveljska premogokopna družba

Cementarna Trbovlje

(Centrala Ljubljana)

Proizvaja:

Portland-cement visoke odpornosti znamke
»Trbovlje«

Portland-cement z izredno visokimi začetnimi
trdnostmi znamke »Trbovlje-special«

za vsakovrstna najfinejša in najobčutljivejša stavb-
na dela, vodne zgradbe, betonske izdelke itd.

Litografijo Offsetisk

Z DIREKTNIM
FOTOKEMIČNIM
KOPIRANJEM NUDI LE

**JUGOSLOVANSKA
TISKARNA V LJUBLJANI**